

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Polona Kren

Potencial socialnega kapitala v organizaciji Rotary International

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Polona Kren

Mentor: red. prof. dr. Igor Lukšič

Potencial socialnega kapitala v organizaciji Rotary International

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Iskreno se zahvaljujem Otmarju Zornu, ker si je bil pripravljen vzeti nekaj svojega dragocenega časa za to nalogo in da mi je omogočil dostop do podatkov ter za možnost vpogleda v delovanje Rotarija.

Hvala staršem za vso podporo, ki sta mi jo nudila na moji poti.

Marjetki se zahvaljujem za vso pozitivno energijo in spodbudo.

Rok, tebi se zahvaljujem za čustveno podporo in ker si verjel vame.

Potencial socialnega kapitala v organizaciji Rotary International

Koncept socialnega kapitala se je v družboslovni znanosti uveljavil kot širok pojem, ki zajema norme, zaupanje in omrežja. Širina koncepta je razvidna tudi v njegovi uporabi, z njim se soočajo tako sociologija kot tudi ekonomija in politologija. Določene teorije pojem obravnavajo kot gradnik sodelovanja in delovanja v skupno dobro. V diplomskem delu se osredotočamo na potencial socialnega kapitala v rokah mednarodne prostovoljne organizacije Rotary International. Predvidevamo, da je organizacija zmožna delovati v dobro družbe prav zaradi ogromne zaloge socialnega kapitala, ki ga poseduje. Predvidevamo, da veliko zalogo socialnega kapitala organizaciji Rotary International omogoča njena strogo nehierarhična struktura, visoka stopnja zaupanja med člani ter dobra prepletenost omrežja. Skozi nalogo se srečujemo s pojmi zaupanja in omrežij. V drugem delu naloge prikažemo zgodovino in delovanje organizacije Rotary International. Za konec s sekundarno analizo ankete primerjamo potencial socialnega kapitala v slovenski in ameriški sekciji te organizacije. Skozi to analizo ugotovimo, da določene razlike obstajajo, vendar so te po vsej verjetnosti le posledica različnih zgodovinskih in političnih okoliščin.

Ključne besede: *socialni kapital, zaupanje, omrežja, Rotary International.*

The potential of social capital in Rotary International

The concept of social capital in the social sciences has established itself as a broad term that includes norms, trust and networks. The width of the concept is evident in its use: it is used in sociology, as well as in economics and political science. Some of the theories see social capital as a foundation of cooperation to achieve common goals. In this thesis, we focus on the potential of social capital in the hands of an international voluntary organization of Rotary International. We assume that the organization is able to function well in society because of the huge stock of social capital, which it possesses. We anticipate that a large stock of social capital organization of Rotary International provides its non-hierarchic structure, high level of trust between members and a good network connection. Through the task we meet with terms of trust and networks. In the second part we investigate the history and the way that Rotary International works. In conclusion, the secondary analysis of survey compared the potential of social capital in the Slovenian and American section of the organization. Through this analysis we assume that there are some differences, but they exist probably only due to different historical and political circumstances.

Key words: *social capital, trust, networks, Rotary International.*

1 UVOD	7
2 SOCIALNI KAPITAL	9
2.1 Kaj je socialni kapital?	9
2.2 Oblike socialnega kapitala	9
2.3 Mnoštvo teorij.....	10
2.4 Mnoštvo definicij	12
2.4.1 Socialni kapital kot vsota virov	12
2.4.2 Socialni kapital in teorija racionalne izbire	13
2.4.3 Socialni kapital kot pospeševalec sodelovanja	14
2.4.4 Socialni kapital kot zaloga skupnih vrednot	16
2.5 Politična funkcija socialnega kapitala	17
2.6 Kako lahko povečamo zalogo socialnega kapitala?	18
3 SOCIALNI KAPITAL KOT SOCIALNA OMREŽJA	19
3.1 Režimi socialnih omrežij	20
3.2 Socialni kapital znotraj organizacij	21
3.3 Socialni kapital in državljansko udejstvovanje	22
4 ZAUPANJE JE POMEMBNO	24
4.1 Definicija zaupanja	25
4.1.1 Napovedno zaupanje.....	25
4.1.2 Altruistično zaupanje	26
5 EMPIRIČNA SPOZNANJA O SOCIALNEM KAPITALU	28
5.1 Primer Slovenije v evropskem kontekstu.....	28
6 ZGODOVINA ORGANIZACIJE ROTARY INTERNATIONAL	30
6.1 Začetki.....	31
6.2 Od druge svetovne vojne do danes	33
6.3 Rotary in OZN	35
6.4 Rotary v Sloveniji.....	35

7 KAJ JE ROTARY?	37
7.1 Organizacija in poslanstvo.....	38
7.2 Cilj Rotaryja	39
7.3 Preizkus s štirimi vprašanji	39
7.4 Rotary in politka.....	40
 8 ROTARY V AKCIJI	 41
8.1 Polio Plus	42
8.2 Stopimo skupaj za nedonošenčke	42
9 VREDNOTE V ROTARY KLUBIH V SLOVENIJI IN ZDA.....	44
 10 SKLEP	 49
 11 LITERATURA	 52

1 UVOD

Namen pričujočega dela je prikazati, kakšne so možnosti vpliva mednarodne prostovoljne organizacije Rotary International (v nadaljevanju RI) na dobrobit družbe. Glede na to, da je to ena največjih civilnodružbenih organizacij, ki je prisotna v praktično vseh državah sveta, in da znotraj nje delujejo tudi posamezniki, ki imajo določen vpliv bodisi na lokalnem bodisi na nacionalnem nivoju, bi lahko sklepali, da ima celotna organizacija možnost večjega vpliva na dobrobit družbe, kot bi si sprva lahko predstavljali.

Kaj je ta element, ki omogoča takšno širino tako v geografskem kot v strukturnem pomenu in tudi v rezultatih delovanja te organizacije?

Preko same strukture organizacije in področij njenega delovanja bomo poskušali prikazati, da je to vezivo organizacije, da je to lepilo, ki vedno globlje pronica v pore družbe tudi izven organizacije same, prav socialni kapital.

Kot bomo ugotovili v nadaljevanju, je eden ključnih elementov in »manter« Rotary organizacije zavezanost visokim moralnim vrednotam. Morda je na tej točki smotrno opozoriti, da je delovanje organizacije strogo nepolitično. Če izhajamo iz tega, lahko poenostavimo razmišljanje, da politično ne sodi v takšno organizacijo, niti ni njen namen vplivati na odločevalce (Zorn 2007).

Osredotočili se bomo na splošen vpliv, ki ga organizacija ima v družbi, saj si posamezne enote (klubi) na različnih področjih prizadevajo spremeniti družbo (lokalno skupnost, določeno marginalizirano skupino, širši zdravstveni problem, itd.) na bolje. Naj gre za svetovni projekt Polio Plus, s katerim je organizaciji že skoraj¹ uspelo izničiti otroško paralizo, za pomoč žrtvam cunamija leta 2004 na Šrilanki, pomoč pri prenovi Kamnika po neurju leta 2008, pomoč žrtvam potresa na Haitiju 2010, ali pa sponzoriranje Materinskega doma v Ljubljani, vse to so projekti različnih razsežnosti, ki ne samo da pomagajo prizadetim, ampak tudi širijo zavest prijateljstva in dobre volje med druge člane skupnosti.

Rdeča nit naloge bo tako pojem socialnega kapitala. S pomočjo tega koncepta se bomo poizkusili prebiti do ključa za uspeh in množičnost članstva te organizacije. Preko analize osnovnih teorij (gre sicer za množstvo definicij in

¹ Skoraj predvsem zaradi kategoričnega zavračanja cepiva nekaterih muslimanskih držav, saj prihaja iz sveta njihovih »sovražnikov«. Rotary ima namreč korenine kje drugod kot v ZDA. Iz intervjuja s predstavnikom organizacije smo celo ugotovili, da so lokalni muftiji razlagali napis »Sterile« (ang. za »sterilno«) na ampulah v tem smislu, da gre za prikrito akcijo kemične sterilizacije otrok moškega spola.

teorij tega koncepta) bomo poizkusili priti do aplikacije pojma socialnega kapitala v moč delovanja Rotary organizacije. Seveda pri doseganju tega ne bo šlo brez razlage osnov in strukture organizacije Rotary. Pričujoče delo bo poizkus aplikacije koncepta socialnega kapitala v mednarodno organizacijo Rotary.

V prvem delu bomo povzeli osnove teorije koncepta socialnega kapitala, osredotočili se bomo zlasti na teoretike Putnama, Coleman, Fukuyamo, po potrebi se bomo dotaknili tudi drugih – Lina, Bourdieua in ostalih. V tem kontekstu bo neizogibno srečanje s pojmi zaupanja in omrežij. V drugem delu bomo predstavili zgodovino Rotary organizacije in njeno strukturo ter način delovanja. V zadnjem delu bomo preverili, kako se lahko koncept socialnega kapitala aplicira na delovanje Rotary organizacije ter predstavili morebitne napotke, kako bi to vezivo organizacija lahko še bolje izkoristila sebi in družbi v prid.

Metodološko se bomo opirali na analizo sekundarnih virov literature, sekundarno analizo ankete, ki je bila izvedena znotraj organizacije Rotary v slovenskih klubih in klubih v ZDA ter na intervjuje z aktivnim predstavnikom Rotary organizacije dr. Otmarjem Zornom, ki je v organizaciji zadolžen za širitev članstva.

Naj uvodoma povzamemo misel, ki predstavlja bistvo Rotaryja: »Rotary razvija človeški značaj in spodbuja tisto najboljše v ljudeh. Ljudi uči etike, humanosti, kulturne zavednosti, ljudskih veščin in želje ter sposobnosti pomagati drugim. Rotary ustvarja pozitivnejše okolje za spodbujanje razumevanja in večjega miru na svetu (Rotarijec 2002).«

2 SOCIALNI KAPITAL

2.1 Kaj je socialni kapital?

V svojem bistvu je teorija socialnega kapitala zelo preprosta; njeno osrednjo tezo lahko na kratko povzamemo takole: odnosi so pomembni. S tem, ko se povezujemo z drugimi ter odnose vzdržujemo, lahko dosegamo stvari, ki jih sami nikoli ne bi zmogli, oziroma bi jih zmogli zgolj z velikimi napori.

Pojem socialnega kapitala se nanaša na institucije, odnose in norme, ki oblikujejo kvaliteto in kvantiteto družbenih interakcij znotraj družbe. Vedno več je dokazov o tem, da je družbena kohezija ključna za vzpostavitev konkurenčne družbe, ki bo tudi ekonomsko uspešna. Poleg tega, da je socialni kapital vsota vseh institucij, ki sestavljajo družbo, je tudi lepilo, ki jih drži skupaj (What is Social Capital, 2010).

Posamezniki se povezujejo skozi niz številnih omrežij in se nagibajo k temu, da ponotranjijo vrednote, ki so skupne ostalim članom omrežja. Povezujejo se v tolikšni meri, da ta omrežja vzpostavijo vir in na takšen način oblikujejo vrsto kapitala. Ta zaloga socialnega kapitala je lahko koristna omrežju, kjer nastaja, lahko pa jo prenesemo na druga prizorišča. Socialni kapital lahko posplošimo tudi na popolnoma enostaven način; več ljudi poznaš in bolj si z njimi enak v pogledih na svet, večjo zalogo socialnega kapitala premoreš (Field 2003, 1).

2.2 Oblike socialnega kapitala

Obstajajo tri oblike socialnega kapitala: zaprt, premostitveni in povezovalni.

- a) Zaprta oblika socialnega kapitala (zaprt socialni kapital) vključuje interakcije znotraj zaprtih skupnosti, kot so na primer rasne ali imigrantske skupine, ni pa nujno, da člani nimajo stikov izven svoje skupine.
- b) Premostitveni socialni kapital predstavlja recipročne, spodbujevalne vezi med posamezniki različnih skupnosti, na primer odnosi, ki presežejo razredne, rasne ali kakšne druge meje. Znotraj te vrste socialnega

kapitala obstajajo horizontalne povezave med različnimi skupnostmi (Schneider 2007, 578).

- c) Povezovalni tip socialnega kapitala je vertikalni odnos med posamezniki ali skupinami, kjer obstaja jasna razlika med močjo udeležencev (npr. odnos med organizacijo in njenimi ustanovitelji) (Schneider 2007, 578).

2.3 Mnoštvo teorij

Še vedno pa ni splošnega konsenza o tem, kaj socialni kapital sploh je. Pri njem se ukvarjamo z določenimi vidiki družbene strukture, ki omogoča družbeno delovanje. Pojem socialnega kapitala ni ostal omejen le na družbene vede, temveč je vstopil tudi v javne razprave (Adam in Rončević 2004, 219). Kljub temu da prihaja do konceptualnih nejasnosti, večpomenskosti in težav z merjenjem, gre za pomembno družbeno dobrino, ki danes predstavlja osrednji predmet vseh družbenih ved. Vprašanje, ki si ga zastavljata Adam in Rončević (2004, 220) je ali je celotna razprava o socialnem kapitalu namenjena nejasnemu in nenatančno definiranimu konceptu ali pa se ukvarja z več koncepti hkrati. Prav zaradi epistemoloških razlogov ne moremo socialnega kapitala obravnavati znotraj določenega okvira, morda zato ker gre za specifičen družbeni pojav. Katerikoli vidik družbenega sveta, za katerega predvidevamo, da vsebuje socialni kapital, je definiran z institucijami ali socialnimi omrežji, katerih implicitni del je. Načeloma gre za uporaben pojem, ki izhaja iz obstoječih družbenih infrastruktur.

Pri preučevanju socialnega kapitala obstaja problem operacionalizacije, merjenja in odnosov med viri, oblikami in posledicami socialnega kapitala. Težko je tudi ugotoviti, če je socialni kapital odvisna, neodvisna ali intervenirajoča spremenljivka.

Pomanjkanje empiričnih raziskav pri razjasnjevanju pojma socialni kapital ter konceptualna zmeda glede tega, kaj socialni kapital sploh je, lahko uporabnost koncepta spravlja pod vprašaj.

V zadnjih petnajstih letih se je pomen pojma socialnega kapitala razrasel znotraj družboslovnih znanosti, zlasti na področjih, ki so povezana s politično

participacijo, socialno izključenostjo ter gospodarskim napredkom (Evans in Syrett 2007, 55).

Socialni kapital je na dobri poti, da postane skupni koncept vseh družbenih ved. Celo Svetovna banka priznava socialni kapital za uporabno orodje pri zmanjševanju revščine (Wallis in drugi 2004, 239).

Teoretiki socialnega kapitala se razlikujejo glede na to ali smatrajo socialni kapital kot lastnost individualnih omrežij ali pa za kolektivno lastnost. Tako se zastavlja vprašanje ali lahko posamezniki prenašajo socialni kapital iz ene družbe v drugo in kolikšna stopnja socialnega kapitala je v neki družbi potrebna, da ga bodo deležni tudi posamezniki s šibkimi socialnimi omrežji.

Zanimanje za socialni kapital je postmoderni in globalni fenomen, ki ga lahko razlagamo kot nadaljevanje razprav o civilni družbi. Za Fukuyamo (2001, 7) socialni kapital na primer predstavlja sine qua non stabilne liberalne demokracije, konstituira kulturno komponento modernih družb in je pomemben za učinkovito delovanje moderne ekonomije.

Vzorci porazdelitve socialnega kapitala po svetu so zelo stabilni. Nizek socialni kapital je značilen predvsem za dežele Vzhodne in Srednje Evrope (zlasti tranzicijskih držav). Visok socialni kapital pa lahko najdemo v razvitih zahodnoevropskih državah in Severni Ameriki. Posebno visok socialni kapital je opazen v skandinavskih deželah. V diplomskem delu sicer ne bo govora o socialnem kapitalu v okviru določene države, temveč svetovne organizacije RI. Vendar je ta podatek do določene mere vseeno zanimiv, saj bomo v določeni meri primerjali tudi delovanje Rotary klubov v dveh popolnoma različnih družbah. Torej socialni kapital v RI znotraj slovenske družbe kot tranzicijske države in socialni kapital znotraj razvite severnoameriške RI organizacije z globoko ukoreninjenim demokratičnim sistemom. Predvidevamo, da v tem primeru na stopnjo socialnega kapitala ne vpliva okvir države, v kateri je prisotna ta organizacija, ampak sama struktura organizacije, ki je v osnovi ameriška. Prav zaradi tega pričakujemo, da do bistvenih razhajanj v stopnji socialnega kapitala med Rotary klubi obravnavanimi v anketi ne bo prišlo.

2.4 Mnoštvo definicij

V tej točki bomo predstavili nekaj najzanimivejših in nekaj pogostejše ponavljajočih se definicij socialnega kapitala. Namen ni priti do univerzalne definicije, temveč prikazati širino samega koncepta. Socialni kapital ni samo koncept, temveč hkrati predstavlja tudi teorijo. Kot koncept predstavlja vložek v določene tipe virov, kot teorija pa je opisan kot proces s katerim kapital zajamemo in merimo učinke (Lin 2005, 3).

2.4.1 Socialni kapital kot vsota virov

Bourdieujevo zgodnje pisanje o socialnem kapitalu je bilo del njegove širše analize različnih temeljev družbenega reda. Družbeno polje je primerjal s kazinojem; ne igramo zgolj s črnimi žetoni, ki predstavljajo ekonomski kapital, temveč tudi z modrimi, ki so kulturni kapital ter rdečimi, ki predstavljajo socialni kapital. Teh vrst kapitala ne moremo zamenjevati med seboj, v kombinaciji pa lahko pomenijo vzpostavitev nove vrste kapitala (Field 2003, 14). Navsezadnje je definiral socialni kapital kot vsoto virov, ki so dejanski ali virtualni in rastejo do posameznika oziroma skupine s to vrlino, da posedujejo stabilno omrežje bolj ali manj institucionaliziranih odnosov medsebojnih poznanstev in priznanj (Field 2003, 15).

Pri razumevanju Bourdieujeve misli o socialnem kapitalu moramo biti pozorni na to, da je bilo njegovo polje zanimanja zlasti delovanje družbene hierarhije. Po njegovem je razumevanje družbenega sveta brez zavedanja o pomembnosti vloge kapitala v vseh oblikah nemogoče. Gostota in trajnost vezi sta pomembni; socialni kapital predstavlja »...agregat dejanskih oz. potencialnih virov, ki so med seboj povezani v posedovanje trdnega omrežja (Field 2003, 17).«

Bourdieu predstavlja socialni kapital kot vsesplošno benigni pojav, zlasti v rokah tistih, ki ga imajo veliko. Manjšo pozornost namenja njegovi temni plati, saj razmišlja predvsem o tem, na kakšen način določene skupine manipulirajo s svojimi vezami s ciljem zadovoljiti svoje interese. Uporaba termina socialni kapital je pri njem namen demistifikacije humanističnega pogleda na družbene vezi, pri tem pa je pozoren predvsem na njegovo investicijsko vrednost (Field 2003, 19). Njegova analiza ne dopušča kolektivne akcije; povezave privilegirani

posamezniki gojijo zato, da ohranijo svojo superiornost. Na družabno življenje gleda kot na sredstvo za doseg cilja.

2.4.2 Socialni kapital in teorija racionalne izbire

Colemanov vpliv v proučevanju pojma socialnega kapitala je večji kot Bourdijejev. Coleman je preučeval vključevanje v izobraževanje v ameriških getih. Tako je lahko dokazal, da socialni kapital ni zgolj domena elite, ampak imajo lahko od njega korist tudi revne in marginalizirane skupine. Po Colemanovem mnenju socialni kapital predstavlja resurs, ker vključuje pričakovanje recipročnosti in se razteza preko tega, da se vsak posameznik vključuje v širša omrežja. V teh omrežjih vladata visoka stopnja zaupanja in deljene vrednote (Field 2003, 20).

Coleman je skušal razviti interdisciplinarno družbeno vedo, ki bi se opirala tako na ekonomijo kot na sociologijo (Field 2003, 21).

Coleman se je opiral na teorijo racionalne izbire. Ta teorija predstavlja visoko individualističen model človeškega vedenja: vsak posameznik avtomatično počne to, kar bo dobro zanj, ne glede na to, kakšne posledice bo to povzročilo pri ostalih udeležencih. Zanj je koncept socialnega kapitala predstavljal način, kako razložiti, kako ljudem kljub vsemu uspe sodelovati. Lep primer kako to deluje, izhaja iz teorije iger (tudi ena od teorij racionalne izbire). Gre za miselno igro, dilema zapornika. Dva posameznika sta zaprta v ločenih celicah. Nato jima povedo, da bo tisti, ki bo prvi krivdo priznal, prejel nižjo kazen kot drugi. Dilema se pojavi, ko se posameznik odloča ali naj molči v upanju, da ne obstaja nikakršen drug dokaz, da je kriv in na tak način ostane nekaznovan in se drugi obnaša enako (tudi ne prizna in sta tako oba oproščena) ali pa krivdo prizna in tako dobi nižjo kazen. Teorija racionalne izbire predpostavlja, da se bo posameznik odločil za drugo možnost, saj oba zapornika predpostavljata, da obstaja večja verjetnost, da bo drugi zapornik prvi priznal krivdo, če je postavljen pred takšno izbiro (Field 2003, 21). V tem primeru se izkaže, da bo posameznik raje deloval v svojem najboljšem interesu, čeprav bi morda kolektivno delovanje povzročilo bolj ugodne dolgoročne rezultate. Kljub temu pa ljudje vseeno ne delujejo zgolj egoistično, temveč sodelujejo.

Teoretiki racionalne izbire se tako nenehno srečujejo z nalogo, da utemeljijo kako lahko sodelovanje sovпада z individualizmom. Koncept socialnega kapitala je Colemanu omogočil rešiti dilemo, zakaj ljudje sodelujejo, kljub temu da bi bilo za njih kratkoročno ugodneje, če bi ravnali egoistično (Field 2003, 22). Socialni kapital lahko primerjamo z delovanjem »nevidne roke« v klasični ekonomski teoriji (Heinze in Stünck v Field 2003, 22).

Za razliko od človeškega in fizičnega kapitala, ki sta po navadi zasebni dobrini, katerih lastništvo in posledice ležijo znotraj posameznika pa je socialni kapital javna dobrina, katero ustvarjajo in od nje pridobivajo pozitivne donose ne samo tisti, ki se trudijo, da nastane, temveč vsi, ki so znotraj strukture (Coleman v Field 2003, 24). Navsezadnje socialni kapital zahteva sodelovanje med posamezniki, ki sledijo svojim ciljem.

Tako Bourdieu kot tudi Coleman sta torej zagovarjala primarnost družbenega elementa v konceptu socialnega kapitala. Socialni kapital ni v posesti posameznikov, temveč v odnosih med njimi. Zanju socialni kapital predstavlja vire, ki jih posamezniki lahko pridobijo skozi bolj ali manj institucionalizirane odnose medsebojnega priznavanja in poznavanja. Socialni kapital je tako kot ostale oblike kapitala produktiven, kar pomeni, da omogoča doseči posamezne cilje, ki brez njega ne bi bili dosegljivi (van Oorschot in drugi 2006, 150).

2.4.3 Socialni kapital kot pospeševalec sodelovanja

Putnam (1993, 167), definira socialni kapital kot: »... značilnosti družbene organiziranosti, kot so zaupanje, norme ter omrežja, lahko, s tem da olajšajo koordinirano delovanje, olajšajo učinkovitost družbe.« Severnoitalijanske skupnosti niso postale *civic*² samo zato, ker so bile bogate, zgodovinski okvir prikaže ravno obratno, postale so bogate, ker so bile »*civic*«. Socialni kapital, ukoreninjen v norme, ter omrežja družbene angažiranosti so predpogoj tako za ekonomski razvoj, kot tudi za učinkovito vladanje (Putnam 1993, 379).

Za Putnama je proces demokratizacije, in s tem uspešna gradnja socialnega kapitala, nastal zaradi politične zgodovine prebivalstva. V obliki dediščine demokratičnih običajev, široko razširjenega sodelovanja ter zaupanja. Putnam

² Državlanske: na tem mestu smo opustili dobesedni prevod, za ohranitev povezave s civilnodružbenim (op. P.K.)

gostoto mreže prostovoljnih organizacij označi kot najbolj pomembno merilo socialnega kapitala. Ta teza se je pogosto uporabljala. Kritika na Putnamovo razlago je zlasti v tem, da vidi socialni kapital nerazdružljivo povezan z družbenim udejstvovanjem. Pozablja na to, da posamezniki sicer lahko pripadajo določeni prostovoljni organizacija, vendar znotraj nje ne razvijejo zaupnih odnosov (Schneider 2006, 580).

Tudi Fukuyama (2001, 7) definira socialni kapital na podoben način kot Putnam, in sicer kot neformalno normo, ki pospešuje sodelovanje med dvema ali več posamezniki. Norme, ki sestavljajo socialni kapital, segajo od recipročnega odnosa med dvema prijateljskima pa vse do kompleksnih in dovršenih doktrin, kot sta krščanstvo ali konfucizem. Te norme se morajo odražati v dejanskem medčloveškem odnosu. Vzajemnost obstaja v zmožnosti (*in potentia*) stika z vsemi ljudmi, vendar se realizira samo preko stika z lastnimi prijatelji. S to definicijo pojmi, kot so zaupanje, omrežja in civilna družba ter podobni, izhajajo eden iz drugega kot posledica socialnega kapitala, vendar pa socialnega kapitala samega po sebi ne konstituira.

Ne samo da kakršen koli niz ponotranjenih norm konstituira socialni kapital, morajo le-te voditi v sodelovanje (kooperacijo) v skupinah. Te norme povezujemo z vrlinami, kot so poštenost, zavezanost k obljubam, zanesljivo opravljanje dolžnosti, vzajemnost in podobno (Fukuyama 1999, 14; 2001, 7). Fukuyama zanika trditve določenih avtorjev (npr. Coleman), da naj bi bil socialni kapital javna dobrina; to pa utemeljuje s tem, da posamezniki sodelujejo med seboj samo za doseg svojih sebičnih ciljev. Iz tega sledi, da bi socialni kapital lahko bil zgolj zasebna lastnina.

Socialni kapital ni tako očitna socialna dobrina, kot sta na primer fizični ali človeški kapital, saj se v določenih točkah zdi, da se odraža bolj v negativnem smislu kot prej omenjeni vrsti kapitala. Temu je tako, zlasti ker se skupinska solidarnost večinoma odraža v sovražnosti do pripadnikov druge skupine oziroma do nečlanov določene skupine. Tu pride do izraza naravno nagnjenje ljudi do ločevanja na prijatelje ali sovražnike. To je osnova za vso politiko.

2.4.4 Socialni kapital kot zaloga skupnih vrednot

Kakor fizični kapital (nepremičnine, premičnine) in človeški kapital (znanje in sposobnosti), tako tudi socialni kapital proizvaja bogastvo in tako predstavlja ekonomsko vrednost nacionalnim ekonomijam. Socialni kapital pomeni tudi pripomoček za vse oblike oblikovanja skupin, ki se vzpostavljajo v moderni družbi. Posamezniki, s tem da upoštevajo pravila sodelovanja, krepijo lastno moč in zmožnosti komunikacije ter koordinirano delovanje. Družbene vrline, kot so poštenost, vzajemnost, zavezanost obljubam so predpostavljene kot visoka etična načela in dragocene vrednote, ki pomagajo skupinam, ki se tega držijo doseči skupne cilje (Fukuyama 1999, 14).

2.5 Politična funkcija socialnega kapitala

Po mnenju Fukuyame (2001, 11) se najbolje odraža v de Tocquewilllovim delu *Democracy in America*. De Tocqueville uporabi izraz »*the art of association*«, ko opisuje ameriško nagnjenje za civilno združevanje. Slabost sodobne demokracije je v tem, da se posameznik preveč ukvarja s svojim zasebnim življenjem, kar vodi v pretiran individualizem. Posledica tega je tudi izogibanje sodelovanju v zadevah javnega značaja. Američani naj bi se borili proti temu s prostovoljnim združevanjem, kar je vodilo v to, da so oblikovali skupine na vseh nivojih javnega življenja. Edini način, da šibek posameznik postane močan je, da se vključi v skupino znotraj civilne družbe. Združbe, ki jih oblikujejo, lahko bodisi neposredno sodelujejo v političnem življenju bodisi delujejo kot »*šole za državljane*«, kjer se posamezniki naučijo sodelovati v javnem življenju. Tocqueville (1996, 188) lepo povzame bistvo združevanja. »Ni je stvari, ki je človeška volja ne bi poskušala doseči ob svobodnem sodelovanju združenih posameznikov.«

Intenzivna civilna družba ustvarja ogromno zalogo socialnega kapitala, to pa je pomemben pogoj za sodobno liberalno demokracijo. Če je demokracija dejansko liberalna, zagotavlja zaščiteno območje individualne svobode. V to polje se država ne sme vmešavati. Civilna družba uravnoveša moč države in preprečuje zlorabo državne moči nad posamezniki (Fukuyama 1999, 361; 2001, 11). Pri tem naj opozorimo, da civilna družba prispeva h konsolidaciji demokracije, sama po sebi pa je ne povzroči. Končni učinek njenih prizadevanj moramo obvezno povezati z učinki drugih institucij, procesov in strateških posredovanj (Rizman v Bohinc in Černetič 1999, 16).

Na koncu je seveda tudi možno, da je dobrega preveč. Ni zagotovila za to, da samokonstruirane nevladne organizacije dejansko predstavljajo javni interes. Obstaja možnost, da preveč dejaven nevladni sektor predstavlja pretirano politizacijo javnega življenja, kar lahko popači javne politike ali pa obtiči v slepi ulici (Fukuyama 2001, 12).

2.6 Kako lahko povečamo zalogo socialnega kapitala?

Države same po sebi nimajo nekih očitnih vzvodov, da bi povečale zalogo socialnega kapitala. Običajno je ta pojav stranski produkt vere, tradicije, skupne zgodovinske izkušnje in podobnih dejavnikov, ki niso v domeni javnih politik. Največjo sposobnost generiranja socialnega kapitala imajo morda vlade prav skozi izobraževanje. Izobraževalne institucije prenašajo človeški kapital, socialni kapital pa lahko prenesejo skozi norme in pravila. To velja za vse stopnje izobraževanja. Država lahko posredno vzpostavi nastanek socialnega kapitala skozi zagotavljanje nujno potrebnih javnih dobrin, še posebej skozi pojem lastninske pravice in javne varnosti. Izrazito negativen vpliv na socialni kapital ima lahko država, kadar se začne posluževati dejanj, za katere je bolje, da ostanejo v domeni zasebnega sektorja oziroma civilne družbe. Takoj, ko se država vmeša v delovanje česarkoli, bodo ljudje izgubili zmožnost spontane sociabilnosti.³ V kolikor želimo pogled usmeriti stran od vpliva države, so idealni potencialni vir socialnega kapitala nevladne organizacije. Poleg tega je uporaben vir socialnega kapitala tudi vera. Vedno bolj prihaja v ospredje tudi ideja o globalizaciji kot viru socialnega kapitala (Fukuyama 2001, 17–19).

³ Primer: v Sovjetski zvezi je komunistična partija vse oblike horizontalnih asociacij spodkopala v prid vertikalnih povezav med posameznikom in državo. To je povzročilo, da je sodobna ruska družba še vedno oropana zaupanja in trdne civilne družbe (Fukuyama 2001, 18).

3 SOCIALNI KAPITAL KOT SOCIALNA OMREŽJA

Predhodne teorije obravnavajo različne tipe kapitala na različne načine. Skupni imenovalec je preprost; kapital je investicija s pričakovanimi povračili na trgu. Ta definicija naj bi sovpadala z mnogimi definicijami različnih avtorjev. Za analizo lahko vzamemo ekonomski, politični, delavski ali pa družbeni trg. Posamezniki se vključujejo v odnose in omrežje, zato da bi iz tega nekaj iztržili. To predstavlja glavno razširitev teorije kapitala na splošno in pomembno razširitev neo-teorije kapitala. Tako teorije človeškega kapitala⁴ kot teorije kulturnega kapitala⁵ vidijo kapital kot investicijo osebnih virov za generiranje dobička (Lin 2001, 19).

S pojmom socialnega kapitala pa to polje lahko razširimo. Socialni kapital je kapital, ki je pridobljen skozi družbene odnose. V tem novem pristopu je kapital družbena pridobitev v smislu povezovanja akterjev in dostopa do virov v omrežjih, katerih člani so (Lin 2001, 19).

Po navadi je le majhen delež populacije aktivno vključen v prostovoljne organizacije. Lahko se namreč zgodi, da so ljudje v prostovoljne organizacije dejansko vključeni, vendar nimajo časa, da bi v njih aktivno sodelovali. Od tod lahko sklepamo, da članstvo v prostovoljnih organizacijah ne more biti poglavitni izvor socialnega kapitala in zaupanja, saj večina ljudi večji del svojega časa preživlja v drugih omrežjih in aktivnostih, ki ne pripadajo prostovoljnemu sektorju (Iglič 2001, 169).

Glede na to, da je članstvo v prostovoljnih organizacijah v veliki meri rezultat priložnosti in spodbud v okolju, in da se sodelovanje in zaupanje razvijata tudi izven prostovoljnega sektorja, se je zato pričelo uporabljati drugačno merilo za merjenje socialnega kapitala.

⁴ Teorija človeškega kapitala izhaja iz klasične marksistične teorije, vendar delavec tu ni več smatran za zamenljivo blago. Teorija postavlja naslednjo definicijo: človeški kapital, za razliko od fizičnega kapitala, je vrednost dodana delavcu, ko le-ta pridobiva znanje, veščine in druge vrline, ki koristijo delodajalcu oziroma podjetju. Človeški kapital je torej dodana vrednost, ki izhaja iz delavca samega (Lin 2001, 8–10).

⁵ Nadaljnja stopnja od teorije človeškega kapitala je teorija kulturnega kapitala. Kot navaja Bourdieu (v Lin 2001, 15–17), posameznik preko izobraževalnega sistema pridobi znanja in akumulira človeški kapital, s tem ponotranji znanje in vrednostni sistem vladajočega družbenega razreda. Kultura in vrednote dominantnega družbenega razreda se izražajo kot kultura in vrednote celotne družbe.

Omrežni režim opiše, do kolikšne mere je posameznik sociabilen, v kolikšni meri se povezuje v širše socialno okolje in sodeluje z drugimi ljudmi. Omrežni režim meri bolj posameznikov *potencial za povezovanje* ne pa njegove dejanske participacije.

Temu v prid govori tudi dejstvo, da so sodobne oblike participacije vse bolj ad-hoc in niso vezane na dolgotrajno članstvo v konsolidiranih organizacijah (Iglič 2001, 169). To naj bi pomenilo, da posamezniki niso stalno politično in družbeno mobilizirani ter niso opredeljeni do točno določenega vrednostnega sistema, saj njihovo opredeljevanje niha od osnovnih vrednot družbe, od popolne ignorance do visoke prizadetosti (prav tam, 169).

Socialno omrežje vključuje relativno stabilne vezi, ki jih posameznik vzdržuje s svojim socialnim okoljem. Te vezi so realizirane v tem smislu, da posamezniku v trenutku merjenja omogočajo dostop do različnih resursov, ga povezujejo v organizacijske kontekste (delovno okolje ali prostovoljne organizacije) ali zadovoljujejo njegove potrebe po intimnosti in sociabilnosti. Lahko so latentne, kar pomeni, da se bo posameznik nanje obrnil šele, ko se bo znašel pred problemom ali v stiski. Posameznikovo ego-centrično omrežje tako tvorijo realizirane ter latentne vezi (prav tam, 170).

3.1 Režimi socialnih omrežij

- a) **Privatizirana omrežja:** notranji socialni krog predstavlja difuzno socialno oporo, zunanji krog pa nudi zelo specializirano, finančno pomoč. Prijatelj, ki omogoča dostop do finančnih sredstev, je šibka vez, na katero se človek ne obrne v emocionalni stiski. Tako ni presenetljivo, da so prav ljudje s privatiziranimi socialnimi omrežji zelo občutljivi na spremembe v omrežjih, ki nastanejo kot posledica izgube družinskih članov. To so po navadi ljudje z nezadostnim opornim omrežjem.
- b) **Diferencirana omrežja:** za razliko od privatiziranih so velika. Vezi v njih so mnogo redkejša. Posamezniki živijo v ločenih socialnih svetovih, ki se med seboj šibko prepletajo. Ta omrežja so odprta do različnih vezi. Ljudje vzpostavljajo socialne vezi med sosedi, v službi, v prostovoljnih organizacijah, v šoli, itd. Močne vezi nastajajo tako v formalnih kot neformalnih okoljih. Podobno velja tudi za socialno pomoč. Vse vrste

vezi nudijo relativno difuzno socialno oporo. Socialne vezi v diferenciranih omrežjih so visoko personalizirane in individualizirane.

- c) **Prijateljska omrežja:** srednje velika omrežja, v katerih igrajo pomembno vlogo socialne vezi, ki so vzpostavljene v neformalnih socialnih kontekstih, na primer v soseskah, pri stalnih omizjih in vseh drugih prostorih, ki pripadajo neorganizirani javni sferi in so primarno namenjeni razvoju sociabilnosti. V teh omrežjih prevladujejo t. i. »samo prijatelji«, to so prijatelji, ki jih ne srečujemo pri delu ali v prostovoljnih organizacijah, ampak izključno pri druženju v neformalni sferi. Gostota prijateljskih vezi je precej visoka. Prijateljska omrežja nudijo oporo tako na emocionalnem kot tudi na finančnem področju. Ti prijatelji, ki jih v angleščini imenujejo »buddies« so relativno dolgotrajne vezi, ki jih največkrat pridobimo že v mladosti.
- d) **V delovno okolje orientirana omrežja:** v veliki meri so podobna prijateljskim omrežjem, le da je lokacija razvoja sociabilnosti delovno mesto. Tudi tu gre za vezi, ki imajo nizko stopnjo individualizacije in personalizacije. Posamezniki se s sodelavci pogovarjajo o manj pomembnih stvareh.
- e) **Organizacijska omrežja:** vključujejo posebej veliko število vezi vzpostavljenih v prostovoljnih organizacijah; bodisi političnih ali nepolitičnih. Vezi imajo visoko stopnjo personalizacije in individualizacije. Izvirajo iz različnih družbenih okolij in nudijo difuzno socialno oporo. Tudi v tem omrežnem režimu so nesorodstvene vezi relativno močne v primerjavi z družinskimi vezmi (Iglič 2001, 174–175).

3.2 Socialni kapital znotraj organizacij

Znotraj sodobnih organizacij obstajajo določena pravila. Le-ta so splošno sprejeti protokoli za izvajanje odločitev. Odgovornost je ponavadi domena funkcije, ne posameznika. Vendar ko se ljudje odločijo, da je na določenem področju potrebno ukrepati, bodo mnogi odmislili uradne postopke in odgovornosti ter se odpravili po nasvet k nekomu, ki ga poznajo. Pomembne odločitve skoraj vedno vključujejo določeno stopnjo nezaupanja in tveganja.

Običajno se posamezniki nagibajo k temu, da na poti do cilja zaobidejo formalna pravila in se raje dogovarjajo preko poznanstev. To, da za pomoč prosiš prijatelja, predstavlja znatno manj stresen način, kot so birokratski postopki, prav tako se ta način reševanja problemov v veliki meri izkaže za hitrejšega ter tudi boljšega.

Tako lahko ugotovimo, da so veze pomembne. Reklo: ni pomembno, kaj znaš, temveč koga poznaš, je že vsesplošno citirano. Vendar pa nikakor ni dovolj le to, da ima posameznik širok krog poznanstev. Za to, da si ljudje med seboj pomagajo, se morajo ob tem dobro počutiti, kar pomeni, da morajo čutiti, da imajo nekaj skupnega. Če jih povezujejo skupne vrednote, je mnogo bolj verjetno, da bodo sodelovali z namenom doseči skupni cilj. Nekatera omrežja pa stremijo k temu, da je njihov cilj izključiti drugačne od njih. Družbeni odnosi so lahko servilni cilju izključevanja in onemogočanja, po drugi strani pa vključevanja in omogočanja (Field 2003, 2).

3.3 Socialni kapital in državljansko udejstvovanje

Obstajajo tudi razprave o razlikah in povezavah med pojmom socialni kapital in državljansko udejstvovanje. Na tem mestu primerjamo razlike in skupne točke družbenega udejstvovanja in socialnega kapitala. Ali je socialni kapital res tisto vezivo, ki omogoči neki skupini oziroma določenemu omrežju delovanje v skupno dobro ali zgolj delovanje v dobro skupini?

Tabela 3.1: Karakteristike družbenega udejstvovanja in socialnega kapitala.

karakteristika	družbeno udejstvovanje	socialni kapital
definicija	državljeni sodelujejo za skupno dobro	odnosi temeljijo na recipročnosti ter zaupanju kar omogoči posameznikom in institucijam, da pridobijo dostop do virov kot so socialna pomoč, prostovoljci in

		sponzoriranje
oblika zaupanja	generalizirano	recipročno zaupanje posameznikom in omrežjem, ki so del omrežja
moč vezi	nedoločena	dovolj močna, da zagotovi recipročnost ter obrambo pred zlorabo
kdo profitira	družba kot celota	člani omrežja
vloga norm, vrednot, kulture	Tocquevilloske interpretacije predpostavljajo recipročen odnos med generaliziranimi normami skupnosti ter družbenim udejstvovanjem	člani prikazujejo skupno kulturo omrežja, da prikazujejo članstvo

Vir: Schneider (2007, 575).

V tabeli 3.1 prikazujemo razlike med državljskim udejstvovanjem in socialnim kapitalom. Oba koncepta vključujeta podobne elemente, ki so družbi v pomoč za zadovoljevanje njenih potreb: zaupanje, povezave med posamezniki, skupne norme, vrednote, kulturne attribute. Oba koncepta te elemente aktivirata na različen način. Ključna razlika med njima je v uspehu mobilizacije družbenih virov in vrsti zaupanja. Družbeno udejstvovanje predpostavlja, da bo skozi njegovo udejstvovanje profitirala celotna skupnost. Pri socialnem kapitalu pa ni nujno, da prihaja do pomoči izven omrežja. Generalizirano zaupanje pomeni, da večini članov skupnosti lahko zaupamo, da bodo pazili eden na drugega. Koncept socialnega kapitala temelji na tem, da ni nujno zaupati vsakomur (Schneider 2007, 575–576). Takšna razlaga izhaja iz strukturalistične Bourdieuove ideje socialnega kapitala.

4 ZAUPANJE JE POMEMBNO

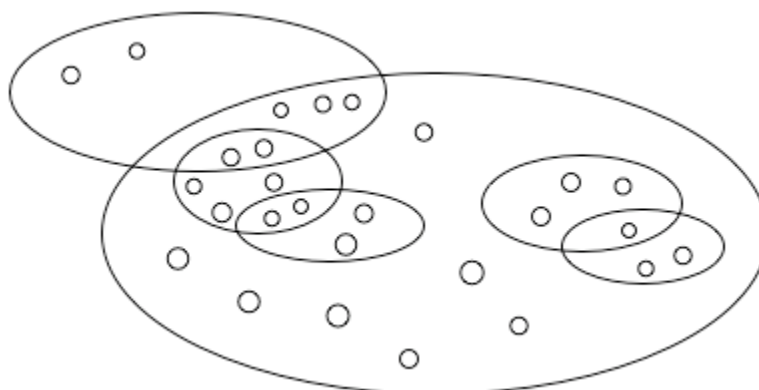
Skupnosti so odvisne od zaupanja med njihovimi člani, ker brez zaupanja ne morejo funkcionalno delovati. Hierarhija znotraj skupnosti je pomembna, saj se je težko zanesti zgolj na to, da bodo njeni člani delovali etično sami od sebe.

Koncept polja zaupanja med drugim predstavlja tudi Fukuyama (2001, 8). Vse skupine, ki posedujejo socialni kapital imajo polje določenega zaupanja, ki predstavlja krog ljudi, med katerimi delujejo norme sodelovanja. Če socialni kapital določene skupine proizvaja pozitivne učinke, je lahko polje zaupanja celo večje kot skupina sama. Možno je tudi obratno: da je polje zaupanja manjše kot je članstvo v skupini. To je opazno v velikih organizacijah, kjer je sodelovanje omejeno zgolj na vodstvo. Sodobna družba se lahko smatra za skupek koncentričnih in prekrivajočih se krogov zaupanja. Ti lahko variirajo od prijateljev do nevladnih organizacij in verskih skupnosti (Fukuyama 2001, 8).

Praktično vse oblike tradicionalne kulture, od socialnih skupin, kot so plemena, klani, vaške skupnosti, verske ločne, itd. temeljijo na skupnih normah, ki jih uporabljajo za doseganje skupnih ciljev. Ekonomska modernizacija je vidna kot neetična do tradicionalnih kultur in družbenih organizacij. V sodobnem času naj bi bile te kulture in organizacije ali izbrisane ali pa bi se same ustavile v okvirih tradicije (Fukuyama 2001, 8).

Te skupine imajo ozek krog zaupanja. Prav solidarnost znotraj teh skupin onemogoča članom sodelovanje z drugimi in proizvaja negativne učinke. Vendar je za zagotavljanje pozitivnih učinkov, potrebno gojiti pozitivne norme. Tradicionalnim družbam primanjkuje šibkih vezi, to so posamezniki na obrobju družbenega omrežja, ki imajo sposobnost, da se premikajo znotraj različnih skupin in s tem postanejo prenašalci novih idej in informacij. Tradicionalne družbe so pogosto razdrobljene in so sestavljene iz velikega števila identičnih družbenih enot, kot so vas in pleme. Sodobne družbe pa so sestavljene iz velikega števila prekrivajočih se družbenih skupin, ki dopuščajo različna članstva in identitete. V sodobnih družbah obstaja tako več možnosti šibkih vezi in s tem izboljšano pretočnost informacij, inovacij ter človeških virov (Fukuyama 2001, 9).

Slika 4.1: Omrežja zaupanja.

Vir: Fukuyama (2001, 9).

Določene etične kode so nagnjene k temu, da promovirajo višji radij zaupanja kot druge, s tem da poudarjajo nujnost ravnanja po načelu poštenosti, dobrodelnosti in dobrohotnosti do skupnosti na splošno. Prav to je zagovarjal Weber, ko je govoril o puritanski doktrini bogastva: v njegovih očeh je bilo zaupanje ključno za ekonomijo, historično pa je zaupanje izhajalo bolj iz verskih običajev kot racionalne izbire (Fukuyama 1995, 37).

4.1 Definicija zaupanja

Zaupanje je pričakovanje osebe A, da bo oseba B v situaciji X izvedla dejanje Y. Naj na tej točki preverimo, kateri dejavniki vplivajo na to ali bo A zaupal B-ju ali ne. Načeloma pa to zaupanje lahko izhaja iz različnih virov (Iglič 2004, 155).

4.1.1 Napovedno zaupanje

To je zaupanje, ki temelji na pričakovanju akcije drugih. Ker sami ne moremo vedeti, kako bodo ravnali drugi, jim moramo zaupati. Odločitev, komu zaupati, je običajno plod racionalne odločitve. Posamezniki, ki ne zaupajo drugim, pogosto ravnajo tako, da sami zlorabijo zaupanje drugih. Poleg tega na posameznikovo zaupanje drugemu vpliva tudi potencialna škoda, ki bi mu jo morebitna zloraba zaupanja drugega utegnila povzročiti (Iglič 2004, 155).

V Colemanovi enačbi zaupanja imajo prostovoljne organizacije posebno mesto. Druženje v prostovoljnih organizacijah povzroča izgrajevanje kolektivne identitete in socialnih omrežij, ki imajo moč socialnega sankcioniranja. Poleg tega združevanje v takšne vrste organizacij omogoča posameznikom boljši dostop do informacij, med katerimi so tudi informacije o tem ali so drugi vredni zaupanja. Omrežja so mehanizmi za širjenje informacij o ugledu njihovih članov (Iglič 2004, 156). Ravnanje posameznikov znotraj določene prostovoljne organizacije se lahko prenese tudi na druga področja posameznikovega delovanja. Možno je tudi, da posamezniki, ki vstopajo v več različnih omrežij, lahko postanejo, poleg tega da so prenašalci informacij, tudi gradniki zaupanja med različnimi omrežji v smislu prijatelj mojega prijatelja je tudi moj prijatelj. Članstvo v prostovoljnih organizacijah omogoča razvoj generaliziranega zaupanja na podlagi ugleda, ki potuje skozi prekrivajoča omrežja (Iglič 2004, 156).

4.1.2 Altruistično zaupanje

Takšno vrsto zaupanja posameznik pokloni drugemu kot darilo, čeprav bi bilo racionalno smotno nasprotno. Eden izmed razlogov za takšno ravnanje je, da se na tak način potencialno sovražno interakcijo spremeni v kooperativno. Drugi razlog za altruistično zaupanje je v tem, da sami ravnamo z drugim na tak način, kot bi želeli, da drugi ravnajo z nami. Bistveno za altruistično zaupanje je njegova moralna podlaga. Prisotnost te vrste zaupanja predstavlja možnost za lažje vzpostavljanje zaupanja med ljudmi, ki so sicer tujci, oziroma se med seboj ne poznajo. Altruistično zaupanje je pogosto težko ločiti od empatije, saj tudi empatija vključuje dobronamernost do drugega. Razlika med njimi je v tem, da se v primeru altruističnega zaupanja akter odloči, da bo zaupal, kljub temu da obstaja določeno tveganje (Iglič 2004, 156–157).

Obstaja še tretji tip zaupanja, ki jo nekateri avtorji (Hardin v Iglič 2004, 158) imenujejo optimistično zaupanje, drugi (Yamagishi in Yamagishi v Iglič 2004, 158) pa kognitivna napaka. V primeru kognitivne napake namreč ljudje zaupajo bolj, kot bi lahko pričakovali na podlagi objektivne ocene tveganja. Rast optimističnega zaupanja v družbi je ponavadi odraz pomembnejših političnih

dogodkov in povečanja blaginje, ki državljanom dajejo občutek, da so življenjske možnosti na splošno boljše (Iglič 2004, 158).

5 EMPIRIČNA SPOZNANJA O SOCIALNEM KAPITALU

5.1 Primer Slovenije v evropskem kontekstu

Glede na že omenjeno pomanjkanje empirične evidence, je težko dobiti celotno sliko o stanju socialnega kapitala na splošno. Obstajajo pa raziskave o različnih komponentah socialnega kapitala, iz katerih lahko izluščimo količino socialnega kapitala po posameznih državah.

Za določanje tega predlagata Adam in Rončević (2004, 224–228) uporabo treh proxy⁶ indikatorjev. Te indikatorje sta uporabljala pri analizi razvojnega potenciala socialnega kapitala v Sloveniji. Na tem mestu bomo v izogib zgolj golemu navajanju dejstev na kratko na primeru Slovenije prikazali, kako lahko socialni kapital merimo.

1. **Generalizirano zaupanje:** s tem indikatorjem merimo delež tistih, ki verjamejo, da ljudem na splošno lahko zaupajo. Ta indikator je precej pogost v raznih anketah. Raziskave so s pomočjo tega indikatorja na primer dokazale, da je generalizirano zaupanje v državah Srednje in Vzhodne Evrope precej nižje kot v Zahodni Evropi. Načeloma naj bi bil trend negativnega zaupanja zlasti zasluga socialističnih režimov. Največjo stopnjo generaliziranega zaupanja je opaziti v skandinavskih državah. V Sloveniji je sicer stopnja generaliziranega zaupanja dokaj nizka, je pa, odkar tranzicijski procesi napredujejo, opazen trend naraščanja generaliziranega zaupanja (Adam in Rončević 2004, 224)⁷. S tem indikatorjem merimo kulturni vidik socialnega kapitala (Iglič 2001, 167).
2. **Aktivno članstvo oz. neplačano delo v prostovoljnih organizacijah in aktivnosti ter preživljanje prostega časa v »klubih in asociacijah«.** Tudi v tem primeru lahko ugotovimo, da je participacija največja v skandinavskih državah. Zelo visoko stopnjo participacije opazamo tudi v nekaterih državah, kjer je stopnja generaliziranega zaupanja izredno nizka⁸. Ta negativna korelacija pod vprašanje postavi Putnamov teoretični pristop, ki poudarja

⁶ Približnih indikatorjev (op. P.K.)

⁷ Za primerjavo: po Evropski raziskavi vrednot 1999–2000 je odstotek generaliziranega zaupanja v Sloveniji malo nad 20 %, v skandinavskih državah pa doseže skoraj 70 % (Adam, Rončević 2004, 225).

⁸ Grčija in Slovaška (Adam, Rončević 2004, 225)

pozitiven odnos med tema dvema indikatorjema. Slovenija je glede na participacijo v prostovoljnih organizacijah na dokaj zadovoljivi stopnji, in sicer je uvrščena na sredino lestvice sedemindvajsetih preučevanih držav v Evropi (Adam in Rončević 2004, 225). S tem indikatorjem merimo strukturni vidik socialnega kapitala (Iglič 2001, 167).

3. **Preživljanje časa v klubih in asociacijah.** Pri tem indikatorju je opaziti razmeroma visoko stopnjo ujemanja z indikatorjem generaliziranega zaupanja, prihaja pa tudi tukaj do zanimivega nasprotja pri visoki uvrščenosti nekaterih držav⁹, ki imajo nizko stopnjo generaliziranega zaupanja (Adam in Rončević 2004, 226).

Na podlagi teh indikatorjev se Slovenija ne more pohvaliti s prav visoko stopnjo socialnega kapitala, zlasti tega, ki se kaže v obliki generaliziranega zaupanja, kooperacije in samoorganizacije. Ta vpliv je še posebej opazen, kjer je zahtevana intenzivna komunikacija in posebne rešitve, ki temeljijo na spontani sociabilnosti. Ni znano, ali akumulirani socialni kapital v resnici kroži in se uporablja (Adam in Rončević 2004, 225).

⁹ Zopet Grčija in Slovaška (Adam, Rončević 2004, 226)

6 ZGODOVINA ORGANIZACIJE ROTARY INTERNATIONAL

Še pred dobo potovanj z letali, multinacionalk, hitrih telefonskih povezav ter mnogo pred nastankom kulturnih sinhronizatorjev, kot sta npr. Nike in McDonald's, so v ZDA nastali dobrodelni klubi, ki so širili zahodno kulturo, družbene norme in participativno samoupravljanje, čeprav koncept majhne skupine, ki se posveča dobrodelnosti ni izključno ameriške narave. Posamezna združenja podobne narave so se povsod po svetu pojavljala že v prejšnjih stoletjih. Šele zadnjih sto let pa so se ta združenja pojavila v smislu organizacij, ki se širijo po celem svetu. Tovrstni klubi (Rotary, Lions, Kiwanis) se razlikujejo od ostalih organizacij že v svojem bistvu. Ena najznačilnejših razlik od ostalih mednarodnih organizacij je horizontalna in ne hierarhična struktura. V teh organizacijah ne obstaja center, ki diktira politike periferiji. Tu se srečujejo člani na izključno lokalnem nivoju, v okviru katerega izvajajo različne projekte in aktivnosti. V tem se bistveno razlikujejo od raznih organizacij, ki obstajajo zgolj zaradi zbiranja določenih prispevkov (Wikle 1999, 45).

Predhodniki teh klubov so bila razna trgovska in poslovna združenja, ki so se ustanavljala v 19. stoletju zlasti zato, da bi povečali dobičke in se izognili nezdravi konkurenci. Ta združenja so temeljila na hitro rastočih manjših trgovcih in obrtnikih, katerih interesi so bili po navadi skladni z interesi lokalnih interesnih združenj. Drugi predniki so bili na primer verske organizacije, ki so predstavljale različne meniške redove, ki so se osredotočali zlasti na družbene in verske potrebe lastnih članov. Večinoma je bilo članstvo v teh klubih ekskluzivno. Upad članstva v tovrstnih organizacijah se je začel v dvajsetih letih 20. stoletja, ko so se pojavile alternativne oblike preživljanja prostega časa: izum avtomobila, filma, televizije, itn. Poleg tega se je spremenil odnos do delovnega okolja kot tudi do družbenega življenja na sploh. Vzporedno s tem se je v okviru lokalne skupnosti začelo zanimanje za dobrodelnost, ki je postalo sredstvo srednjega sloja za pridobivanje poslovnih kontaktov, večanje ugleda in moči (Wikle 1999, 45).

6.1 Začetki

Za ustanovitelja¹⁰ prvega Rotary kluba, ki je nastal v ZDA, velja Paul Harris, ki je bil odvetnik, poslovnež, popotnik in vizionar. Klub je ustanovil, ker je želel ustanoviti klub, ki bi spodbujal prijateljstvo med poslovneži. Harris je izhajal iz podeželja in ta duh prijateljstva in naklonjenosti je želel prenesti med vplivne ljudi v velemesto, Chicago. 23. februarja 1905 se je skupaj s tremi prijatelji odločil, da ustanovijo moški klub, v katerem naj bi s tedenskimi srečanji krepili krog poslovnih znanstev (Wikle 1999, 45). Ustanovni člani so največji poudarek namenili visokim poslovnim standardom in službi v prid družbi. Zavestno so se želeli oddaljiti od surovega kapitalizma in podjetnikov, ki so naredili vse, da bi prišli do dobička (Hoolwerf in Schuyt 2010, 5). Članstvo je bilo omejeno na enega predstavnika vsakega poklica in poslovnega področja. Ime Rotary izhaja iz navade, da so se gospodje vsakokrat srečevali pri drugemu članu (rotacija srečanj). Namen menjavanja mest srečanj je bil sestavni del prvotne zamisli, da bi se člani med seboj bolje spoznali. Vsak sestanek je predstavljal forum, kjer so debatirali na nivoju prijateljstva, ki je bil podkrepljen s stiski rok, prijateljskim trepljanjem po hrbtu ter naslavljanjem zgolj z imenom. Tako se je vzpostavilo popolnoma prijateljsko, neformalno vzdušje, v okviru katerega bi posli lažje stekli. Tipični dnevni red sestankov je vključeval predstavitve aktivnosti, gosta predavatelja ter debate o bodočih dobroteljskih načrtih in že obstoječih projektih. Prvi projekti so bili vzpostavitev javnih sanitarij v mestu ter prispevki za žrtve poplav. Medtem ko se je klub v Chicagu širil, so sprejeli sklep, da je potrebno omejiti članstvo na enega predstavnika vsakega poklica. S tem naj bi se zagotovila raznolikost ter se preprečila konkurenca znotraj posameznega poklica (Wikle 1999, 45). Po vključitvi petega člana se je skupina formalno organizirala in se tudi formalno poimenovala The Rotary Club of Chicago. Konec leta 1905 je klub štel že 30 članov (Rotary International 2010).

¹⁰ Vendar pa po ustanoviteljevih lastnih besedah z ustanovitvijo Rotary kluba ni »pod soncem nič novega«, saj je dve stoletji pred tem v Londonu obstajal klub, katerega članstvo je bilo pogojeno s pripadnostjo določenemu poklicu, Benjamin Franklin je leta 1727 v Philadelphii ustanovil svoj »Junto«, v katerem so debatirali o moralnih vprašanjih, politiki, filozofiji in si izmenjavali poklicno znanje, v Strasbourgu je bilo ustanovljeno združenje filantropov, ki je imelo zelo podobno ideologijo kot Rotary. Vse to so ustanovitelji ugotovili šele po tem, ko je Rotary organizacija obstajala že mnogo let (Harris 1948, 34. pogl; Wikipedia (2010)).

Neverjeten uspeh kluba v Chicagu je povzročil ustanavljanje novih klubov¹¹. Drugi Rotary klub je bil ustanovljen leta 1908, v San Franciscu v Kaliforniji. Prvi klub izven ZDA je bil ustanovljen v Kanadi leta 1910, in takrat je Rotary postala mednarodna organizacija. Leta 1912 so ustanovili prvi klub v Evropi, in sicer v Dublinu (Rotary International 2010).

Zaradi naraščanja članstva v klubih so kraji srečanj postali stalni, na primer restavracije, hoteli in drugi javni kraji (Wikle 1999, 46).

Tabela 6.1: Ustanavljanje Rotary klubov po regijah in državah.

regija	prvi Rotary klub (letnica nastanka)	območja/države s klubi
Severna Amerika	<i>Chicago (1905)</i>	4
Srednja Amerika	<i>Panama (1919)</i>	29
Evropa	<i>Dublin, Irska (1912)</i>	43
Afrika	<i>Johannesburg, JAR (1921)</i>	50
Azija	<i>Manila, Filipini (1919)</i>	23
Avstralija/Pacifik	<i>Melbourne, Avstralija (1921)</i>	14
Srednji Vzhod	<i>Kairo, Egipt (1929)</i>	4

Vir: Wikle (1999, 47).

V skladu s smernicami Rotaryja so bili klubi lahko ustanovljeni v krajih, kjer je dovolj poslovnežev in strokovnjakov dobrega duha, ki so na vodilnih položajih. V prvem obdobju širitve so bili klubi razdrobljeni. Pogosto so jih ustanavljali popotniki z mednarodnimi zvezami v mestih, kjer so bila glavna središča prometnih povezav in križišča trgovskih poti. Mnogi od teh popotnikov so bili

¹¹ Za to, da so se klubi začeli širiti izven Chicaga, je bil zaslužen prav ustanovitelj Paul Harris, ki je pet let svojega življenja posvetil temu, da mu je uspelo idejo preko svojih prijateljev iz študentskih dni prenesti širom ZDA (Harris 1948, 34. pogl.)

lokalni poslovneži, ki so imeli poslovne veze na Vzhodu in so imeli močne interese za razvoj in modernizacijo. To so bili zlasti uvozniki, trgovci, bankirji in ostali predstavniki družbeno ekonomske elite (Wikle 1999, 47). Kot je v svojih spominih zapisal Paul Harris (1948), je v stotini mestec, ki so bila kar se tiče družbene zavednosti že praktično mrtva, po ustanovitvi klubov zavel nov veter. Organizirali so množične čistilne akcije, ustanavljali oziroma oživljali so gospodarske zbornice, ustanavljali so fantovske orkestre/zbore in tabore. Rotarijci k tem aktivnostim niso le finančno prispevali, temveč so se vanje aktivno vključevali tudi s svojim lastnim delom.

V tridesetih letih 20. stoletja je bila zaradi geografske bližine ZDA zlasti opazna hitra širitev klubov v južnoameriških državah¹². Dokaj ironično je, da so se dobrodelni klubi najprej ustanavljali v avtoritativnih, vojaško podprtih političnih sistemih kot so bili Argentina, Peru, Urugvaj in Bolivija. V letih pred drugo svetovno vojno so klube ustanovili tudi v Avstraliji, v večini držav Severne Amerike in Zahodne Evrope (Wikle 1999, 47).

6.2 Od druge svetovne vojne do danes

Največji razcvet je Rotary doživel po prvi svetovni vojni, ko so ustanovili klube v več 100 ameriških mestih in mestecih, po Evropi pa so se ponovno aktivirali klubi, ki so bili med vojno prisiljeni v razpustitev.

Med drugo svetovno vojno se ustanavljanje novih klubov ni povsem zaustavilo, vendar so bili zlasti v fašističnih režimih mnoge klube prisiljeni razpustiti¹³.

Nekateri klubi so pomagali pri oskrbovanju vojnih žrtev. Leta 1942 so rotarijci v Londonu sklicali konferenco, na kateri so zagovarjali mednarodno izobraževalno in kulturno izmenjavo. Konference so se udeležili opazovalci in ministri enaindvajsetih vlad (mnogi izmed njih so v Londonu našli politično zatočišče). Kasneje istega leta je skupina začela polagati temelje za UNESCO (Rotary Global History Fellowship 2010).

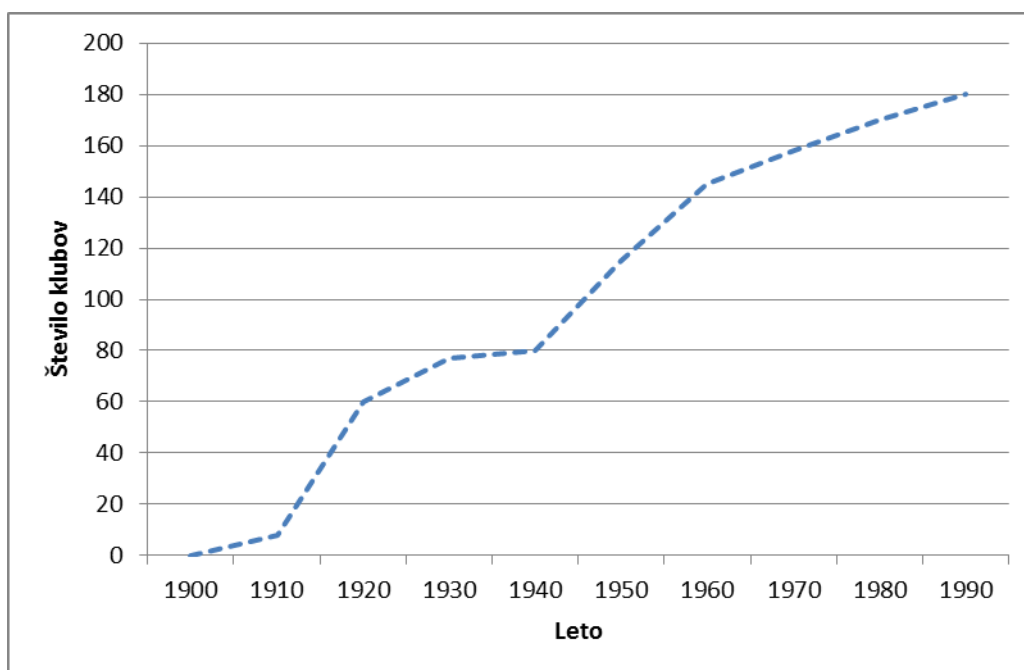
¹² V države Latinske Amerike so rotarijsko misel prinesli ameriški poslovneži, ki so v tistih časih imeli tam zelo dobre povezave (Harris 1948, 34. pogl.)

¹³ V tridesetih letih 20. stoletja so na primer v Nemčiji razpustili 42 klubov, 11 v Avstriji ter 34 v Italiji. Oboroženi spopadi so povzročili razpad klubov na Poljskem, v Španiji in na Kitajskem ter v mnogih zahodnoazijskih državah.

Po drugi strani pa so bili pod komunističnimi režimi klubi v določenih državah¹⁴ prisiljeni oditi v ilegalo ali pa so jih razpustili. Leta 1950 so Rotary klube na Kitajskem popolnoma ukinili.

Med letoma 1945 in 1947 se je nasploh povečal kulturni vpliv ZDA po celem svetu. Naraščanje števila klubov izven ZDA popolnoma sovпада s tem podatkom (Wikle 1999, 46). To naj bi bila posledica naraščanja srednjega menedžmenta in profesionalnih delovnih mest. Dobrodelni klubi so bili pomembni možem na položajih, saj je članstvo v njih predstavljalo družbeno odgovornost ter zvišalo njihov ugled znotraj skupnosti.

Slika 6.2: Ustanavljanje Rotary klubov po svetu.

Vir: Wikle (1999, 47).

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja se je v Rotary klubih ponovno odvijala revolucija: Kalifornijski Rotary klub je leta 1977 prvi med svoje člane začel sprejemati ženske, vendar je prav zaradi tega naslednje leto izgubil članstvo v organizaciji. Uradno je sicer šele leta 1987 ameriško vrhovno sodišče izdalo odločbo, ki v statutu Rotary klubov dovoljuje sprejetje žensk med svoje člane (Zabukovnik 2004, 2).

¹⁴ Romunija, Poljska, Češkoslovaška, Vzhodna Nemčija

6.3 Rotary in OZN

Leta 1945 je 49 članov Rotary International delovalo v devetindvajsetih delegacijah na ustanovni listini OZN v San Franciscu. Preden se je zavest o OZN okrepila, je tedanji predsednik Rotary International T. A. Warren, razglasil en teden v oktobru 1945 za Teden Združenih Narodov, kar je pomenilo, da so rotarijci po celem svetu takrat razširjali znanje o OZN-ju. Leta 1953 se je ta teden preimenoval v »World Fellowship Week in Rotary Service¹⁵», ki vključuje tudi dan OZN, 24. oktober, kot ga je določila Generalna skupščina OZN (Rotary Global History Fellowship 2010).

Prispevek rotarijcev je v Ustanovni listini OZN viden v X. poglavju, v 71. členu, ki se glasi: »Ekonomski in socialni svet sme ukreniti vse, kar je primerno za posvetovanje z nevladnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z zadevami, spadajočimi v njegovo pristojnost. Takšni ukrepi se lahko uporabljajo glede meddržavnih organizacij, in kadar bi bilo primerno in po posvetu s prizadetim članom Združenih narodov, tudi glede organizacij v posameznih državah (Ustanovna listina Združenih narodov 2010)«.

Posledično je Rotary International pridobil status posvetovalnega telesa. Pravica dajanja predlogov še ni bila uporabljena, saj RI ne more vedeti, kakšno stališče o posamezni stvari zastopajo vsi njegovi člani. Najpomembnejša vloga, ki je bila vsesplošno uporabljana in zelo učinkovita, je bila razširjanje informacij o OZN-ju (Rotary Global History Fellowship 2010).

Rotary International, s tem da pošilja opazovalce na glavne sestanke, aktivno sodeluje na konferencah ZN. Nekoč je Winston Churchill izjavil: »... malo je tistih, ki ne prepoznajo dobrega dela, ki ga opravijo Rotary klubi, po celem svobodnem svetu (Rotary International 2010)«.

6.4 Rotary v Sloveniji

Prvi Rotary klub je bil v Sloveniji ustanovljen 15. novembra 1930, v Mariboru, pol leta kasneje, 14. marca 1931 pa še v Ljubljani. Po drugi svetovni vojni je bilo

¹⁵ Svetovni teden prijateljstva rotarijske službe (op. P.K.)

rotarijstvo, tako kot v drugih državah s komunističnimi režimi, v Jugoslaviji prepovedano in je zamrlo za skoraj 50 let. Leta 1989 je skupina poslovnežev ponovno začela oživljati rotarijstvo v Sloveniji, takratna oblast pa se je celo aktivno vključila v njegovo oživljanje. Oktobra 1990 je bil Rotary klub Ljubljana kot prvi slovenski povojni rotarijski klub sprejet v Rotary International (Rotarijec, januar 2001). V tem trenutku je v Sloveniji 41 Rotary klubov (Rotary Slovenija 2010).

7 KAJ JE ROTARY?

V različnih virih zasledimo različne definicije za to, kaj Rotary je. Načeloma so vsem skupna sledeča načela: Rotary je združenje ljudi različnih poklicev iz vsega sveta – ljudi, ki so moralno trdni in širokosrčni, vzorni v svojem poklicu, javnem in zasebnem življenju. Rotary je organizacija, ki od svojih članov pričakuje pripravljenost za delovanje v korist skupnosti, torej družbeno vključevanje (Podhostnik 2008, 5; Rotary Slovenija 2010). Prav ta vidik me kot bodočo diplomantko politologije najbolj pritegne. Tudi dejstvo, da je Rotary združenje svobodnih ljudi brez predsodkov glede vere, rase, narodnosti in demokratičnih strank, kar pomeni solidarno združenje na mednarodni ravni, je iz mojega vidika zelo zanimivo.

Rotary organizacijo v mnogih primerih poimenujejo kar Rotary družba; to poimenovanje izvira iz dejstva, da povezovanje znotraj organizacije temelji na načelih prijateljstva med člani, in da deluje po celem svetu. Preko spoštovanja temeljnih načel in idej Rotaryja so rotarijci globalno povezani v Rotary družbo.

Rotary in podobni klubi so marsikdaj že v naprej označeni za elitne, ekskluzivne klube, katerih člani so posamezniki, ki imajo preveč časa in denarja. Sami na to gledajo drugače, saj po njihovem elito oblikujejo visoke temeljne vrednote pri odločanju in skupnih načelih. Sami želijo biti združenje izbrane elite. Posameznik si po njihovem mnenju ne more sam nadeti oznake izbrane elite; zanje si lahko prizadeva le s svojo človeško naravnostjo, vedenjem, delovanjem in priznavanjem obstoječih vrednot in stališč ter na podlagi prizadevanj za pomembne poklicne in poslovne dosežke.

Nosilci rotarijskih idej so posamezni člani Rotary klubov. Velja temeljno načelo, da Rotary klub sam odloči koga sprejme v svoje vrste. Na lastno željo ni mogoče postati član Rotaryja. Člani naj bi imeli velik vpliv na poklicnem področju svojega delovanja. Osnovni princip delovanja organizacije je v tem, da je član njen najpomembnejši del. O vsebinskih vprašanjih je komunikacija vedno v rokah člana, višji nivoji (klubi, okrožja) komunicirajo o organizacijskih vprašanjih (Zorn 2007). Člani različnih poklicnih področij naj bi na podlagi Rotaryja vzpostavljali stike in krepili medsebojno razumevanje in prijateljstvo.

Rotary ponuja tako priložnost, da bolje spoznajo in razumejo manj znana področja vse od znanosti in tehnike, gospodarstva in umetnosti, do dojemanja filozofije. Druženje pod okriljem Rotaryja omogoča tudi različne aktivnosti v korist skupnosti. Zgoraj naštetе dejavnosti presegajo narodne okvire. Zelo pomembno je torej izmenjavanje informacij na različnih področjih, rezultat tega pa so dobro obveščeni posamezniki.

Rotary se dogaja predvsem v Rotary klubih, zato morajo možnosti, ki jih ponujajo taka združenja uresničiti v privatnem življenju rotarijcev in ob različnih klubskih dejavnostih. Rotary bo vedno to, kar iz njega naredijo člani: njegova moč temelji na vsakem posameznem rotarijcu. Zavestno sodelovanje v združenju Rotary predstavlja vsem rotarijem zahtevo, brez katere bi Rotary ostal le »združenje« ali t. i. »boljše omizje«.

Ena od načel Rotary International je tudi v tem, da se trudi socialno mrežo krepiti tudi pri mladih. Zato so ustanovili različne podsekcije, kot so Interact (14–18 let), Rotaract (18–30 let) in Rotary člani. Svoje vrednote tako lahko začnejo graditi že zgodaj. Gradijo se vrednote do ljudi, do okolice, do tega kako pomagati drugim in se naučiti, kako se organizirati v neko skupino že od srednje šole naprej (Zorn 2007).

7.1 Organizacija in poslanstvo

Rotary International predstavlja združenje vseh rotarijskih klubov sveta (klubi in distrikti z vsega sveta, s sedežem v Evanstonu, Illinois, ZDA).

Poslanstvo RI je podpiranje Rotary klubov za doseganje rotarijskih ciljev. Rotarijstvo v osnovi ni to, kar zapovedujejo smernice RI, ampak tisto, kar se v Rotary klubih dogaja ter dela, razmišlja in dosega. Iz teh okoliščin izhaja potreba po visoki odgovornosti vsakega predsednika kluba.

Projekti organizacije so med drugim: »izkoreninjenje otroške paralize«, »razumevanje in mir na svetu«, »mladi brez drog«. Pri vsaki večji naravni katastrofi Rotary sodeluje, ne samo s finančno pomočjo, ampak tudi s svojimi strokovnjaki in zdravniki. S tem se klasificira tudi kot nevladna organizacija s pomembno mednarodno težo, ki je upoštevana in priznana pri OZN-ju. Ena

izmed zadnjih intervencij večjega obsega je bila izvedena na območju Haitija, ki ga je v začetku leta 2010 prizadel močan potres.

7.2 Cilj Rotaryja

Cilj Rotaryja je ideal nesebične pripravljenosti prisluhniti in pomagati (Service Above Self) sočloveku v vsakodnevnem življenju, temu cilju pa se skušajo rotarijci približati na naslednje načine:

1. Gojijo prijateljstvo, ki krepi medsebojno pomoč.
2. Sprejemajo visoka etična načela v zasebnem in poklicnem življenju ter cenijo vsako dejavnost, ki je širši skupnosti v korist.
3. Spodbujajo vsa odgovorna prizadevanja zasebnega, poklicnega in javnega značaja vseh ostalih članov Rotary klubov.
4. Z gojenjem dobre volje, zavzemanjem za sporazumevanje in mir med narodi, so rotarijci skupnost poklicno dejavnih oseb, ki jih združujejo ideali pomagati drugim

(Podhostnik 2008, 6; Rotary Slovenija 2010).

Poleg tega je cilj Rotaryja tudi povezovanje ljudi, ki jih odlikuje odličnost v zasebnem in poklicnem življenju, kar jim omogoča oblikovanje javnega mnenja na različnih področjih.

Ključni rotarijski gesli sta:

1. Nesebično pomagati.
2. Največ pridobi tisti, ki najbolje pomaga (Rotary Slovenija 2010).

7.3 Preizkus s štirimi vprašanji

Rotarijci naj bi v vsaki stvari delovali na podlagi naslednjih točk oz. preden se aktivirajo na kateremkoli področju svojega delovanja, naj bi si zastavili naslednja vprašanja:

1. Ali je res?
2. Je pošteno do vseh udeležencev?
3. Bo spodbujalo prijateljstvo in dobro voljo?

4. Bo to služilo dobrobiti vseh udeležencev? (Podhostnik 2008, 6; Rotary Slovenija 2010).

Preizkus s štirimi vprašanji omogoča rotarijcem, da so v vseh svojih udejstvovanjih zavezani visokim moralnim načelom.

7.4 Rotary in politika

Rotary International je glede na članstvo (več kot 1,2 milijona članov v 33.000 klubih širom sveta (Rotary International, 2010), ena največjih civilnih organizacij na svetu. Znotraj organizacije borbe za oblast ni. Prav tako ni ekonomskih interesov (pridobivanja dohodka v smislu dobička). Znotraj organizacije sta politika in vera prepovedani diskusiji, ne glede na to, da so člani pripadniki različnih ver in npr. različno strankarsko opredeljeni, se o tem ne smejo pogovarjati, saj lahko v okviru teh tem pride pri takih vprašanjih do različnih pogledov med člani in s tem do nepotrebnih prijateljskih zapletov (Zorn 2007). Tudi sam ustanovitelj je predstavil Rotary kot organizacijo, ki nima ne verskega ne političnega niti nacionalnega ozadja (Hoolwerf in Schuyt 2010, 10).

Prav tako organizacija nima vodstva v tem smislu, da bi si nekdo pridobil oblast in s tem vplival na člane, saj se vsako leto vodstva, tako na klubski kot mednarodni ravni, menjajo¹⁶ (Zorn 2007).

Na tej točki velja omeniti, da ne gre zgolj za finančno pomoč, temveč tudi za lasten delovni prispevek članov ter pritisk na državne institucije s pomočjo vpliva posameznikov. Poleg tega so člani organizacije (preko klubov) večinoma uspešni poslovneži iz različnih področij, ki lahko tudi zaradi pretoka informacij, ki jih pridobijo od rotarijskih prijateljev omogočijo boljšo konkurenčnost svojim podjetjem, in s tem tudi krepijo gospodarstvo znotraj posamezne države.

Iz intervjujev smo izvedeli, da je namen organizacije z zgledom vplivati na ostale člane skupnosti bodisi na lokalnem bodisi nacionalnem ali svetovnem nivoju, in tako vplivati na družbeno dobro (Zorn 2007, 2008). Ponovno naj poudarimo, da namen organizacije nikakor ni vplivati na odločevalce zaradi lastnih preferenc in interesov.

¹⁶ Delovni funkcionarji, ki npr. vodijo finance, klubsko dejavnost, zapisnikar, tajnik, so lahko na funkciji več let, za to so jim hvaležni, saj je to fizično delo, ki ga je pač treba opravljati.

8 ROTARY V AKCIJI

Znotraj organizacije se v Sloveniji, ki trenutno vsebuje 40 klubov, vzpostavlja neka mreža, ki lahko (čeprav na osnovi posameznega kluba) vzpostavi pozitivno atmosfero na ravni države, za boljšo, bolj odgovorno družbeno klimo. Ne želijo ne ukazovati ne narekovati ne voditi, ampak z zgledom in preko prijateljev preko te mreže vplivati v dobro družbe. Klubi delujejo na način, da se ozrejo po svojem lokalnem okolju, kjer vidijo, da obstaja nekdo, ki je potreben pomoči, pomagajo tam, kjer uradne inštitucije ne morejo ne zmorejo ali nimajo sredstev (Zorn 2007).

Na tej točki naj izpostavimo vrsto dejavnosti, ki je za vse člane Rotary klubov predpisana v priporočenih klubskih pravilih. Vsak rotarijec mora biti dejaven v vseh teh vejah.

Osnovna organizacijska osnova je klubska služba. To je vse delovanje posameznega rotarijca, ki ga opravlja znotraj kluba. Poklicna služba opozarja rotarijce, da tudi v poslovnem življenju uresničujejo visoka etična načela. Za našo analizo sta morda najbolj zanimivi služba za skupnost in mednarodna skupnost. Služba za skupnost podpira projekte za dvig kakovosti življenja. To so različni projekti, ki obravnavajo probleme, ki so v določenem lokalnem okolju. Projekti so vedno usmerjeni v razvoj skupnosti in v varovanje okolja v duhu nesebične pripravljenosti pomagati (Podhostnik 2008, 9).

Mednarodna služba je dejavna pri sporazumevanju med narodi za mir, pri izmenjavi kulturnih dosežkov. Svetovna služba skupnosti in različni projekti pa so dejavni pri fundacijah za štipendiranje, programih za zdravje, pri preprečevanju lakote, med njimi pa je tudi program Polio Plus, ki ga opisujemo v nadaljevanju.

V nadaljevanju bomo opisali dva projekta: enega iz Slovenije, drugega pa na globalni ravni.

8.1 Polio Plus

Polio Plus je eden izmed ključnih globalnih programov Rotaryja. Cilj programa je popolno izkoreninjenje otroške paralize¹⁷. Program se je pričel izvajati leta 1985, in od takrat je v programu bodisi s finančnim prispevkom bodisi s prostovoljnim delom bodisi z mreženjem, prispevalo že več kot 1,2 milijona članov. Program je šolski primer javno-zasebnega sodelovanja v dobrodelne namene. Poseben izziv je program End Polio Now¹⁸, ki ga spodbujajo s pomočjo nenavadnega izziva: Fundacija Bill & Melinda Gates, v primeru da RI v ta namen uspe zbrati 200 milijonov dolarjev, prispeva dodatnih 355 milijonov dolarjev; ta cilj mora biti dosežen do 30. junija 2012. Skupna vsota naj bi zadostovala za neposredno podporo kampanje za cepljenje. Do 1. avgusta 2010 je bilo zbranih že 142,2 milijona dolarjev (Rotary International 2010).

V tem primeru gre za sodelovanje RI-ja kot celotne organizacije s Svetovno zdravstveno organizacijo in skupaj s pomočjo zelo znanih in premožnih oseb prenašajo idejo in ozaveščajo ljudi o samem obstoju problema. Ustanovljena je tudi posebna spletna stran, kjer se lahko redno informiramo o napredku projekta in o razširjenosti bolezni po svetu. Bill Gates je v sodelovanje k temu projektu pozval rotarijce s sledečimi besedami: »If we all have the fortitude to see this effort through to the end, then we will eradicate polio¹⁹ (Rotary International 2010).«

8.2 Stopimo skupaj za nedonošenčke

V januarju 2010 je Televizija Slovenija v sodelovanju z Rotary Klubom Ljubljana-25 organizirala dobrodelno oddajo Stopimo skupaj za nedonošenčke, kjer so zbirali sredstva za nakup nujno potrebnih aparatov za izboljšanje preživetja in zmanjšanje posledic obporodnega dušenja za prezgodaj rojene otroke. Rezultat tega sodelovanja je bilo zbranih 155.000 evrov. S temi sredstvi

¹⁷ Otroška paraliza (otroška ohromelost ali poliomyelitis, skrajšano polio) je nalezljiva virusna bolezen, ki v določenih primerih lahko povzroči paralizo. V 20. stoletju je bila to ena najbolj zastrašujočih otroških bolezni, ki je ohromila na tisoče ljudi, zlasti otrok. Do uspešnega razvoja cepiva je prišlo v petdesetih letih 20. stoletja. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Poliomyelitis>)

¹⁸ Izkoreninimo otroško paralizo (prev. P.K.).

¹⁹ V kolikor bomo dovolj pogumni, nam bo otroško paralizo uspelo izkoreniniti (prev. P.K.).

je ljubljanska porodnišnica lahko kupila štiri aparate, ki znatno izboljšajo možnost preživetja in kakovostno oskrbo nedonošenčkov. Pomemben del te akcije je tudi poročanje o realizaciji, kar omogoča darovalcem, da je šel denar zares v prave roke (Rotary klub Ljubljana 25 2010). V tem primeru je Rotary klub, ki deluje na lokalnem nivoju skupaj z nacionalno medijsko hišo, uspel prenesti ozaveščenost o pomanjkanju sredstev na določenem področju in ob enem aktiviral državljane, da so darovali.

9 VREDNOTE V ROTARY KLUBIH V SLOVENIJI IN ZDA

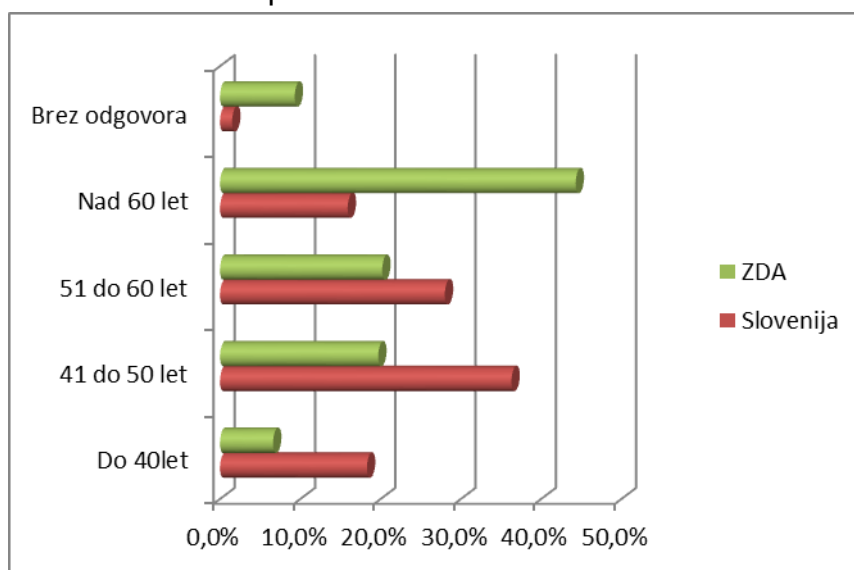
S pomočjo sekundarne analize že opravljene ankete (Drnovšek in ostali 2005), bomo poskušali razbrati pomembnost nekaterih elementov, ki smo jih postavili za ključne pri moči organizacije Rotary. Celotna anketa je bila sicer namenjena preučevanju vpliva osebnih poznanstev, ki nastanejo znotraj Rotaryja na uspešnost podjetnikov. Območje, ki je bilo zajeto v anketiranje, je bilo 22 Rotary klubov iz Slovenije ter trije iz ZDA. Velikost vzorca je zajemala 339 izpolnjenih vprašalnikov v Sloveniji in 183 izpolnjenih vprašalnikov v ZDA. Ankete so rotarijci izpolnjevali na klubskih sestankih. Starostna struktura anketiranih je bila sledeča:

Tabela 9.3: Starostna struktura anketiranih.

	Slovenija	ZDA
starost		
do 40 let	18,3 %	6,6 %
41 do 50 let	36,3 %	19,7 %
51 do 60 let	28,0 %	20,2 %
nad 60 let	15,9 %	44,3 %
brez odgovora	1,5 %	9,3 %

Vir: Drnovšek in ostali (2005).

Slika 9.3: Grafični prikaz starostne strukture anketiranih.

Vir: Drnovšek in ostali (2005).

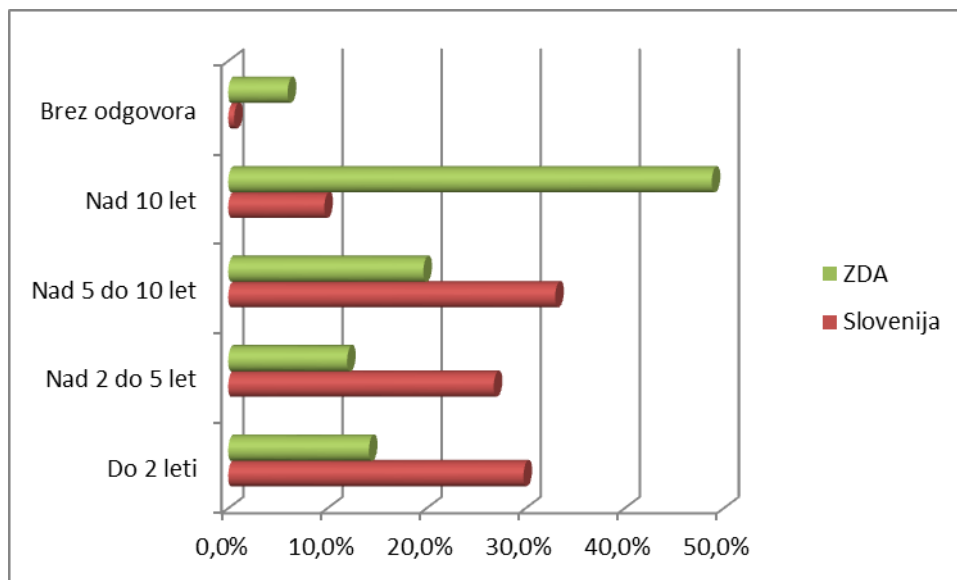
Glede na starostno strukturo se člani Rotary klubov v primerjanih državah bistveno razlikujejo. Kot je prikazano v Sliki 9.3, je v ZDA največ članov, ki so starejši od 60 let, v Sloveniji pa prevladuje starost med 41 in 50 leti. Poleg tega je delež mlajših članov višji v slovenskih klubih.

Tabela 9.4: Dolžina članstva v Rotary klubu med anketiranimi.

	Slovenija	ZDA
dolžina članstva		
do 2 leti	29,8 %	14,2 %
nad 2 do 5 let	26,8 %	12,0 %
nad 5 do 10 let	33,0 %	19,7 %
nad 10 let	9,7 %	48,8 %
brez odgovora	0,6 %	6,0 %

Vir: Drnovšek in ostali (2005).

Slika 9.4: Grafični prikaz dolžine članstva v Rotary klubu med anketiranimi.

Vir: Drnovšek in ostali (2005).

Večina članov Rotary klubov v ZDA je včlanjenih preko deset let, medtem ko je največ članov v slovenskih klubih med pet in deset let. Grafično je dolžina članstva v Rotary klubih prikazana v sliki 9.4.

Uvodoma smo predpostavili, da naj do razlik med člani Rotary organizacije v obeh državah ne bi prihajalo. To smo pripisali dejstvu, da so vrednote znotraj te organizacije tako močne, da lahko prevladajo nad posamezno ideologijo znotraj posamezne družbe.

V preučevanju delovanja članov v slovenskih in ameriških Rotary klubih smo prišli do sledečih opažanj:

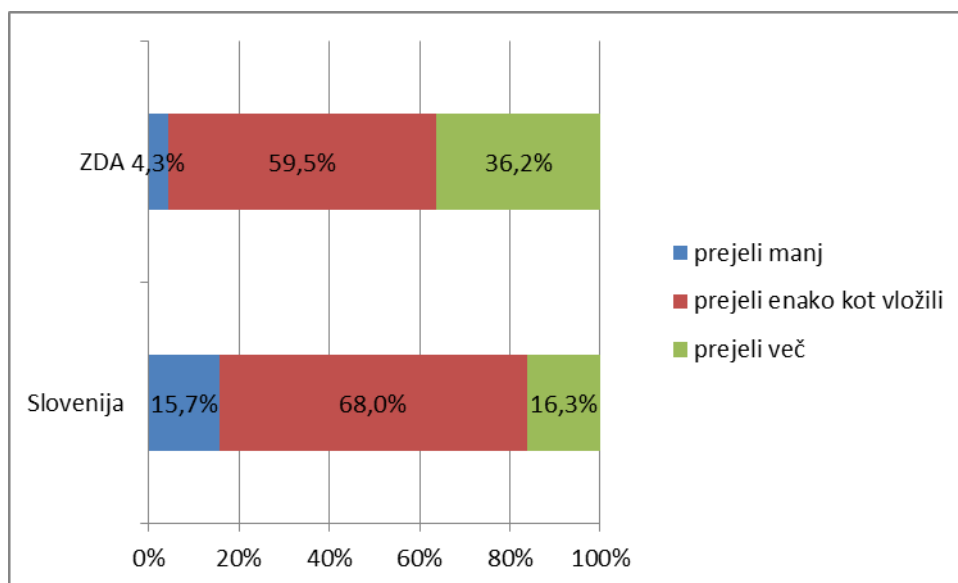
- Načela Rotary organizacije se zdijo pomembna tako članom v Sloveniji kot v ZDA. V Sloveniji pripisujejo nekoliko manjši pomen spodbujanju odgovornega udejstvovanja članov.
- Slovenskim rotarijcem se zdi, da manjši delež kolegov spoštuje rotarijska načela v primerjavi s člani v ZDA.
- Tako v ZDA kot v Sloveniji pripisujejo podoben, visok pomen osebnim mrežam za strokovno in poslovno delo.
- Osebnе mreže rotarijcev v ZDA so opazno bolj razpredene kot mreže rotarijcev v Sloveniji.
- Rotarijci najbolj zaupajo lastni družini in prijateljem, takoj zatem pa članom Rotary klubov. V Sloveniji je najnižja stopnja zaupanja v člane državnih institucij in zbornic ter združenj.
- Povprečna ocena sodelovanja med rotarijci lastnega kluba je v ZDA višja kot v Sloveniji.
- V ZDA je v primerjavi s Slovenijo večji delež takšnih članov, ki imajo malo poznanstev izven svojega kluba (do 5) in hkrati večji delež takšnih članov, ki imajo zelo veliko poznanstev (21 ali več) izven kluba.
- V ZDA so veliko bolj aktivni pri sklepanju tesnejših prijateljstev s kolegi rotarijci kot v Sloveniji.
- Delež rotarijcev, ki so v zadnjih treh letih pomagali kolegom, je nekoliko višji v Sloveniji kot v ZDA. Pri tem gre predvsem za splošno, ne zdravstveno pomoč.
- V ZDA so na članstvo v Rotary klubih bolj ponosni kot v Sloveniji. Poleg tega so v ZDA mnenja, da imajo od članstva tudi večjo poslovno korist kot kolegi iz Slovenije.
- Rotarijci v ZDA so bolj zadovoljni z delovanjem v klubu kot Slovenci.

- Tako v Sloveniji kot v ZDA je med tistimi, ki imajo ideje, visoka pripravljenost ideje deliti z drugimi. Hkrati je pa tudi res, da ima take ideje v Sloveniji manjši delež rotarijcev kot v ZDA.

Iz zgoraj navedenega lahko sklepamo, da so člani Rotary klubov v ZDA bolj predani rotarijski ideji kot člani slovenskih klubov. Za nas je v tej fazi zlasti pomembno vprašanje zaupanja znotraj organizacije, ki se kaže preko vprašanj, ki obravnavajo pomoč rotarijskim prijateljem ter o sklepanju tesnejših, osebnih prijateljstev znotraj organizacije.

Na vprašanje, o tem ali so skozi članstvo v Rotary klubu več pridobili ali več vložili, so rotarijci odgovarjali takole:

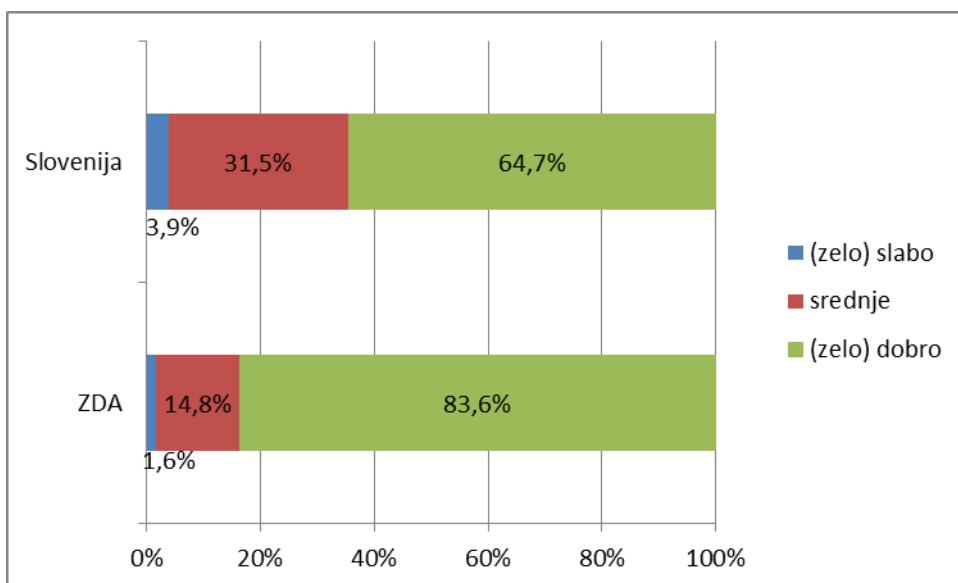
Slika 9.4: Koristi in vložki članov Rotary klubov v ZDA in Sloveniji v odstotkih med anketiranimi.

Vir: Drnovšek in ostali (2005b).

V sliki 9.4 je opaziti, da je večina rotarijcev v obeh deželah mnenja, da so znotraj delovanja v Rotary klubu prejeli enako kot so vložili oziroma so jim ostali pomagali enako, kot so oni pomagali ostalim. Tudi delež tistih, ki so prejeli več, kot so vložili je večji od deleža rotarijcev, ki so prejeli manj, kot so vložili.

Slika 9.5: Ocenjevanje zadovoljstva s sodelovanjem znotraj Rotary kluba v ZDA in Sloveniji v odstotkih med anketiranimi.

Vir: Drnovšek in ostali (2005b).

Notranja moč organizacije se izraža tudi v razpredenosti mreže ter v zadovoljstvu z delovanjem članov znotraj klubov. Kot prikazuje slika 9.5, so v ZDA opazno bolj zadovoljni s sodelovanjem znotraj Rotary klubov. Predvidevamo, da gre to pripisati dejstvu, da ideja Rotaryja izhaja iz ZDA, in da so klubi tam od začetka ustanovitve neprekinjeno aktivni. Po drugi svetovni vojni je bilo rotarijstvo v Jugoslaviji, tako kot v drugih državah s komunističnimi režimi, prepovedano in je zamrlo za skoraj 50 let. Zgodovinske okoliščine organizaciji Rotary na Slovenskem nikakor niso bile naklonjene. Glede na to, da so anketirani rotarijci zaupanje prijateljem rotarijem postavili na drugo mesto, takoj za zaupanjem lastnim družinskim članom in ostalim prijateljem, lahko sklepamo, da v organizaciji obstaja velik potencial socialnega kapitala. Tudi pri nudenju pomoči rotarijskim prijateljem so slovenski pripadniki klubov zelo aktivni. Pripravljenost deliti ideje je visoka, kar tudi to v organizaciji olajša sodelovanje in lahko krepi njen socialni kapital.

10 SKLEP

Pojem socialnega kapitala se je v družboslovni znanosti uveljavil kot širok pojem, ki zajema norme, zaupanje in omrežja. Določene teorije pojem obravnavajo kot gradnik sodelovanja in delovanja v skupno dobro. Sodelovanje zahteva določeno stopnjo zaupanja in ohlapna pravila, ki presegajo logiko recipročnosti. Družbena omrežja in prostovoljne organizacije imajo lahko močne posledice na delovanje družbe, saj interakcija med različnimi vrstami posameznikov povzroči generalizirano recipročnost. Ta recipročnost olajša delovanje v skupno dobro (van Oorschot in ostali 2006).

Glede na režim socialnih omrežij, lahko RI umestimo po eni strani med prijateljska omrežja: vezi so vzpostavljene na neformalnih socialnih kontekstih, katerih gostota vezi je precej visoka: ta omrežja nudijo podporo tako na emocionalnem kot na finančnem področju. Po drugi strani lahko omrežje RI umestimo med organizacijska omrežja: le-ta vključujejo veliko število vezi, ki se vzpostavijo znotraj organizacije same: te vezi so visoko personalizirane in individualizirane. Na podlagi tega lahko sklepamo, da so znotraj organizacije prisotne močne vezi, saj se prepletata prijateljska in organizacijska sfera.

Preko analize dobrodelnega udejstvovanja Rotary klubov na lokalni in svetovni ravni, smo lahko ugotovili, da so posledice, ki jih to delovanje ima, vsekakor vidne. Glede na to, da je organizacija v svoji osnovi globoko zavezana visokim moralnim normam in vrednotam in preko le-teh skuša doseči skupne cilje, to krepi moč celotne organizacije in ji lahko omogoča delovati v javno dobro. Poleg tega gre znotraj organizacije za nenehen pretok informacij med člani, kar je idealen recept za učinkovitost delovanja na vseh nivojih družbe. Rotary je glede na svojo velikost tisti element civilne družbe, ki poseduje potencial za preprečevanje zlorabe državne moči nad posamezniki, in lahko deluje na tistih področjih, kjer državne inštitucije ne delujejo oziroma ne delujejo dovolj učinkovito.

RI deluje tudi na področju ozaveščanja in aktivacije mladine: že od mladih nog (zlasti preko mladinskih izmenjav, ki so jih lahko deležni člani rotarijskih družin

in drugi) vpliva na posameznike, da prevzemajo visoka etična načela. V tem primeru skozi prenos norm delujejo na nek način izobraževalno in so lahko komplement državnim izobraževalnim institucijam, saj pomagajo vzgojiti posameznike z boljšim socialnim potencialom.

Skozi analizo teorije socialnega kapitala smo ugotovili tudi, da ni pomembno samo kaj znaš, ampak tudi koga poznaš. Vendar pa nikakor ni dovolj le to, da ima posameznik širok krog poznanstev. Da si ljudje med seboj pomagajo, se morajo ob tem dobro počutiti, kar pomeni, da morajo čutiti, da imajo nekaj skupnega. Če jih povezujejo skupne vrednote, je mnogo bolj verjetno, da bodo sodelovali z namenom doseči skupni cilj.

Glede zaupanja znotraj organizacije bi lahko trdili, da je njeno polje zaupanja večje kot je skupina sama, saj njeni člani s svojim ravnanjem uživajo zaupanje izven organizacije same. Najplemenitejša lastnost rotarijstva je »predujem zaupanja«, ki pomeni, da ob srečanju dveh rotarijcev kjerkoli na svetu obstaja predpostavka, da si med seboj zaupata. Poleg tega lahko predpostavimo, da je tudi zaupanje v organizacijo od zunanjih akterjev veliko to je razvidno navsezadnje tudi iz statusa, ki ga organizacija uživa znotraj OZN-ja, ter v iz tega, da imajo vplivni rotarijci možnost svetovati znotraj najvišjih nivojev v državah.

V sekundarni analizi ankete smo primerjali delovanje Rotary klubov v Sloveniji s tistimi v ZDA. V začetku smo predvidevali, da med njima ne bo bistvenih razlik, vendar smo ugotovili, da sta tako mreža kot tudi zaupanje med člani organizacije v ZDA močnejša kot v Sloveniji. Glede na preučeno literaturo na temo socialnega kapitala v Sloveniji lahko sklepamo, da je tak rezultat pripisati zlasti na splošno nižji stopnji zaupanja ter s tem posledično nižji stopnji socialnega kapitala v Sloveniji, medtem ko so ZDA tipičen primer, kjer je socialni kapital visok. Poleg tega lahko predvidevamo, da je stopnja zaupanja med člani slovenskega dela organizacije nižja tudi zaradi tega, ker so Rotary klubi v Sloveniji zaradi razmeroma neugodnih zgodovinskih in političnih razmer ponovno zaživel šele v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, medtem ko so klubi v ZDA lahko delovali ves čas neovirano in neprekinjeno.

Glede na zbrana dejstva lahko povzamemo, da je potencial socialnega kapitala v rokah organizacije Rotary International velik. Mreža znotraj organizacije je dobro prepletena, saj se velik del delovanja znotraj Rotary klubov odvija na podlagi prijateljskih vezi, kar lahko že tako dobro sodelovanje še olajša. Poleg tega lahko sklepamo tudi, da je prav socialni kapital tisto vezivo, ki organizaciji dopušča oziroma olajšuje delovanje v dobro družbe.

11 LITERATURA

1. Adam, Frane in Borut Rončević. 2004. Razvojni potencial socialnega kapitala: Slovenija v Evropskem kontekstu. *Družboslovne razprave* 20 (46–47): 219–237. Dostopno prek: [http:// dk.fdv.uni-lj.si/ dr/ dr46-47AdamRoncevic.PDF](http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr46-47AdamRoncevic.PDF)(1. julij 2010).
2. Bohinc, Rado in Metod Černetič. 1999. *Civilna družba v Sloveniji in Evropi*. Ljubljana: Društvo Občanski forum, Služba Vlade RS za evropske zadeve.
3. Drnovšek Mateja, Igor Lukšič, Marjana Martinčič in Otmar Zorn. 2005. *Delovanje Rotary članov v slovenskih in ameriških klubih*. ZDA, Slovenija.
4. --- 2005b. *The Social capital of Socially Responsible Entrepreneurs*. Prispevek na konferenci.
5. Evans, Mel in Stephen Syrett. 2007. Generating social capital? *The social Economy and Local Economic Development* 14 (1). Dostopno prek: <http://eur.sagepub.com/content/14/1/55> (6. september 2010).
6. Field, John. 2003. *Social capital*. London, New York: Routledge.
7. Fukuyama, Francis. 1995. *Trust : the social virtues and the creation*. New York: Free Press.
8. --- 1999. *The great disruption. Human nature and the reconstruction of social order*. London: Profile books.
9. --- 2001. Social capital, civil society and development. *Third World Quarterly* 22 (1): 7–20. Dostopno prek: <http://home.ku.edu.tr/~dyukseker/fukuyama-socialcapital.pdf> (6. September 2010).

10. Harris, Paul. 1948. *My road to Rotary*. Dostopno prek: <http://www.whatpaulharriswrote.org/library/myroad/#33> (10. julij 2010).
11. Hoolwerf, Barry in Theo Schuyt. 2010. Service clubs: Serving Communities? *Working Paper Series*. VU University Amsterdam 15. Dostopno prek: http://www.geveninnederland.nl/file/44/working_paper_service_clubs.pdf (23. julij 2010).
12. Iglič, Hajdeja. 2001. Socialni kapital, socialna omrežja in politično vedenje: empirična študija. *Družboslovne razprave* 17 (37–38): 167–190. Dostopno prek: <http://www.druzboslovnerazprave.org/media/pdf/clanki/dr37-38iglic.pdf> (16. avgust 2010).
13. --- 2004. Dejavniki nizke stopnje zaupanja v Sloveniji. *Družboslovne razprave* 20 (46–47): 149–175. Dostopno prek: http://www.druzboslovnerazprave.org/media/pdf/clanki/DR46_47-Iglic.pdf (16. avgust 2010).
14. Lin, Nan. 1999. *Bulding a Network theory of Social Capital*. Dostopno prek: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.96.3792&rep=rep1&type=pdf> (6. september 2010).
15. --- 2001. *Social capital: a theory of social structure and action*. Cambridge: Cambridge University Press.
16. --- 2005. *A Network Theory of Social Capital*. Duke University. Dostopno prek: <http://sociology.nccu.edu.tw/Chinese/speech/paper-final-041605.pdf> (10. avgust 2010).
17. Podhostnik, Vlado. 2008. *Kaj je Rotary?* Maribor: Tiskarna Saje.
18. Putnam, Robert D. 1993. *Making democracy work: civic traditions in modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.

19. *Rotarijec*. 2001. Ponosni ker smo. Dostopno prek: http://www.rotaryslovenija.org/dokumentacija/cat_view/113-revija-rotarijec.html (30. junij 2010).
20. *Rotary Global History Fellowship*. 2010 Rotary and the United Nations. Dostopno prek <http://www.rotaryfirst100.org/history/history/un/story.htm> (10. julij 2010).
21. *Rotary International*. 2010. Dostopno prek: <http://www.rotary.org> (16. avgust 2010).
22. *Rotary klub Ljubljana-25*. 2010. Oddelek za intenzivno terapijo in nego novorojencev bogatejši za 4 nove aparate. Dostopno prek: <http://www.rc25.si/donacije-rotary-klub-ljubljana-25/novi-aparati-za-nedonosencke/> (10. julij 2010).
23. *Rotary Slovenija*. 2010. Dostopno prek: <http://www.rotaryslovenija.org/> (6. september 2010).
24. Schneider, Jo Anne. 2007. Connections and Disconnections Between Civic Engagement and Social Capital in Community-Based Nonprofits. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 36 (4): 572–598. Dostopno prek: <http://nvs.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/content/36/4/572.full.pdf+html> (6. september 2010).
25. *The World Bank*. 2010. What is Social Capital. Dostopno prek: <http://go.worldbank.org/K4LUMW43B0I> (15. avgust 2010).
26. Tocqueville, Alexis de. 1996. *Demokracija v Ameriki 1*. Ljubljana: Krtina.
27. *Ustanovna listina združenih narodov*. 2010. Dostopno prek: <http://www.unaslovenia.org/node/23> (30. julij 2010).

28. Van Oorschot, Wil Arts in John Gelissen. 2006. Social Capital in Europe: Measurement and Social and Regional Distribution of a Multifaceted Phenomenon. *Acta Sociologica* (49): 149–167. Dostopno prek: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=66417> (6. september 2010).
29. Wallis, Joe, Paul Killerby in Brian Dollery. 2004. Socioeconomics and social capital. *International Journal of social Economics* 31 (3): 239–258. Dostopno prek: [http://www.emeraldinsight.com/nukweb.nuk.uni-lj.si/Insight/viewPDF.jsp?contentType=Article&Filename=html/Output/Published/EmeraldFullTextArticle/Pdf/0060310302.pdf](http://www.emeraldinsight.com/nukweb/nuk.uni-lj.si/Insight/viewPDF.jsp?contentType=Article&Filename=html/Output/Published/EmeraldFullTextArticle/Pdf/0060310302.pdf) (23. julij 2009).
30. *Wikipedia*. 2010. Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/Junto> (10. julij 2010).
31. Wikle, Thomas A. 1999. International Expansion of the American-Style Service Club. *Journal of American Culture* 22 (2). Dostopno prek: http://onlinelibrary.wiley.com/maintenance/?DOI=10.1111/j.1542-734X.1999.2202_45.x (23. julij 2010).
32. Zabukovnik, Tanja. 2004. Sylvia Whitlock – prva ženska predsednica Rotary kluba. *Rotarijec*, avgust. Dostopno prek: <http://www.rotary-klub-lj.si/Rotarijec/avgust%202004.pdf> (30. junij 2010).
33. Zorn, Otmar. 2007. Intervju z avtorico. Ljubljana, 16. oktober.
34. Zorn, Otmar. 2008. Intervju z avtorico. Ljubljana, 7. maj.